

Taiala: Vaega o Fela'uaiga 2014 – 2019

Iloiloga ole Tulaga o iai Fela'uaiga Vaega II

“O le Sao taua o Fela'uaiga i le lumanai manuia”

Lisi o Mataupu

Lisi o Ata ma Fua Faasolo	ii
Lisi o faaupuga pupuu	iii
Mataupu 1: Iloiloga ole tulaga o iai Fela’uaiga 2008-2012	1
1.1 Ose vaaiga lautele	1
1.2 Fela’uaiga ile laueleele	3
1.3 Fela’uaiga ile sami	6
1.4 Fela’uaiga ile ‘ea	11
Mataupu 2: O taaiga/fesuaiga ma luitau	15
2.1 O taaiga ma luitau taua	15
2.2 Itu taua e fausia ai auala ina ia gafatia fesuaiga ole tau	16
2.3 Siitia le tulaga saogalemu malu puipua ma le sili ona lelei o auaunaga o uafu ma taulaga	188
2.4 Faateleina le malae vaalele ma tulaga tau le saogalemu	19
2.5 Faamalosia pulega o auaunaga o fela’uaiga ile laueleele	200
2.6 Felauaiga e lagolagoina le ausia ose atinae gafataulimaina	211

Lisi o Pepa Faaopoopo

Pepa faaopoopo 1: Lisi o Faamatalaga taua	255
Pepa Faaopoopo 2: Lisi o tagata na faatalanoaina	27
Pepa faaopoopo 3: Faafanua o tulaga e tau mo le saunia ole Taiala	32
Pepa Faaopoopo 4: Lisi o matafaioi a matagaluega a faatinoina le Taiala.....	323
Pepa faaopoopo 5: Tau masani e faagaioi ai Matagaluega	377
Pepa Faaopoopo 6: Tau ole polokalame o faatinoga.....	39
Pepa Faaopoopo 7: Faamaninoga o Fela’uaiga	52
Pepa Faaopoopo 8: Faavaa e mataitu ai le faagasologa o galuega faatino.....	54

Lisi o Ata ma Fua faasolo

Ata 1: Sao o Fela’uaiga i tupe maua ale atunuu, 2001-2011	1
Ata 2: Tala o tupe faaalu ale Matagaluega Galuega Fela’uaiga ma Atinae Tetele, 2006/07-2011/12	2
Ata 3: Aofai ole afaigaluega i vaega eseese o Felauaiga, 2012/13	3
Ata 4: Numera o taavale resitaraina 2008-2013.....	5
Ata 5: Numera o vaa na taunuu ile uafu i Apia 2010-2012.....	9
Ata 6: Tulaga o fefaatauaiga 2012	9
Ata 7: Pasese o vaalele 2005-2011	12
Ata 8: Malaga a vaalele, 2005-2011.....	13
Ata 9: Ta’aiga taua ma faafitauli tau Felauaiga.....	15
Fua faasolo 1: Auala ole atunuu.....	4

O lo’o faaogaina le Tala i fuainumera o lo’o faaogaina

Lisi o faaupuga pupuu o igoa oloo faaaogaina

ACC	Accident Compensation Corporation – <i>Faalapotopotoga o Tau'i o Faalavelave Faafuasei</i>
ADB	Asian Development Bank – <i>Faletupe ole Atinae o Asia</i>
AG	Office of the Attorney General – <i>Ofisa ole Loia Sili</i>
ATO	Authorised Traffic Officers – <i>Ofisa Tau Taavale</i>
AusAID	Australian Agency for International Development – <i>Vaega o fesoasoani a Ausetalia</i>
CAD	Civil Aviation Division (of MWTI)- <i>Vaega o Vaalele Sivili</i>
CBA	Central Business Area- <i>Nofoaga oloo taula'i iai pisinisi</i>
CDC	Cabinet Development Committee- <i>Komiti ale Kapeneta mo Atinae</i>
CEO	Chief Executive Officer- <i>Ofisa Sili o Pulega</i>
CRWCR	Enhancing the Climate Resilience of the West Coast Road- <i>Faaleleia o auala o le itu sisifo o Upolu mai fesuaiga o le tau</i>
EIB	European Investment Bank – <i>Faletupe a Europa</i>
ERAP	Emergency Road Access Project- <i>Polokalame Auala faaleleia ona o faalavelave faanatura</i>
EU	European Union – <i>Iuni a Malo o Europa</i>
FY	Financial year (1 Jul to 30 Jun) – <i>Tausaga faaletupe (1 Iulai – 30 Iuni)</i>
GDP	Gross Domestic Product – <i>Aofaiga tupe maua ale atunuu</i>
IA	<i>Implementing Agency</i> – <i>Faalapotopotoga e faatinoina atinae</i>
IAMP	Infrastructure Asset Management Plan – <i>Taiala mo le puleaina o Aseta</i>
IATA	International Air Transport Association - <i>Asosi faavaomalo o Fela'uaiga ile Ea</i>
ICAO	International Civil Aviation Organisation – <i>Asosi faavaomalo o Vaalele Sivili</i>
IDA	International Development Association – <i>Vaega ole Faletupe ole Lalolagi mo Atinae</i>
IMO	International Maritime Organisation- <i>Faalapotopotoga faavaomalo ole Gataifale</i>
ISIC	International Standards on Industrial Classification- <i>Faatulagaga o Alafua faavaomalo o fale gaosi oloa</i>
ISPS	International Ship and Port Facility Security- <i>Puipuiga faavaomalo o Vaa / Taulaga o vaa</i>
JICA	Japan International Cooperation Agency – <i>Vaega o fesoasoani o le malo o Iapani</i>
LTA	Land Transport Authority-Pulega o <i>Fela'uaiga i le Lauveele</i>
MEF	Monitoring and Evaluation Framework – <i>Faavaa mo le Mataituina o alafua o atinae</i>
MFAT	Ministry of Foreign Affairs and Trade- <i>Matagaluega ole Va I Fafo ma Fefa'atauaiga</i>
MNRE	Ministry of Natural Resources and Environment- <i>Matagaluega ole Punaoa Faanatura ma le Siosiomaga</i>
MOF	Ministry of Finance – <i>Matagaluega o Tupe</i>
MTEF	Medium Term Expenditure Framework- <i>Faavaa ole Faatupega ole Taiala</i>
MWTI	Ministry of Works, Transport & Infrastructure- <i>Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Eese</i>
NGO	Non-Governmental Organisation- <i>Faalapotopotoga Tumaoti</i>
NISP	National Infrastructure Strategic Plan- <i>Taiala mo Atinae Tetele</i>
NPSO	National Private Sector Organisation of Samoa- <i>Faalapotopotoga mo vaega tumaoti faapisinisi</i>
NZCAA	NZ Civil Aviation Authority- <i>Pulega Vaalele Sivili a Niu Sila</i>

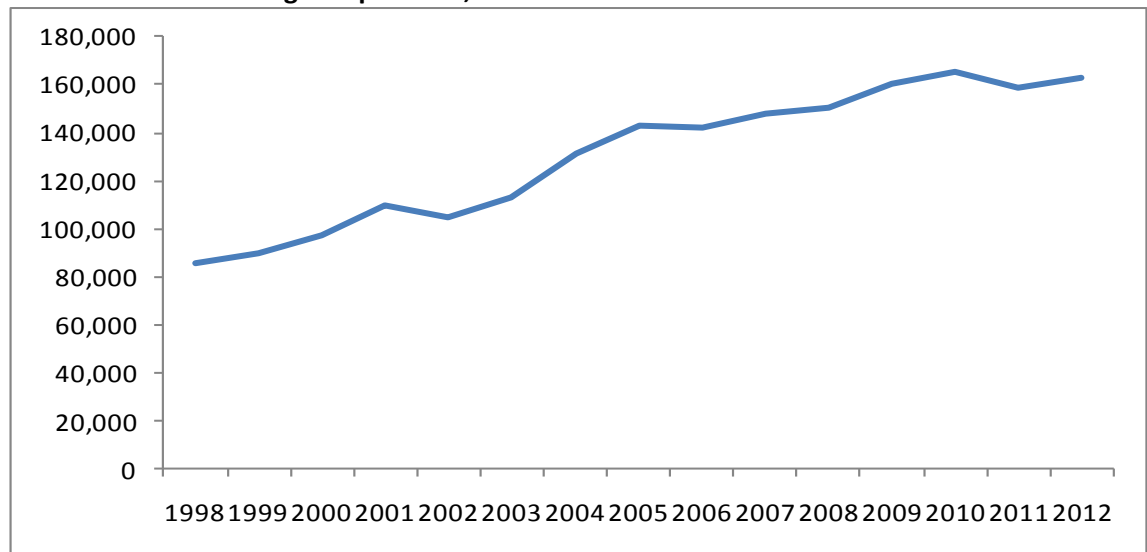
PACERPlus	Pacific Agreement of Closer Economic Relations Plus – <i>Maliēga ale Pasefika mo fefaatauaiga ma faiga vava lalata tau le tamaoaiga</i>
PASO	Pacific Aviation Safety Organisation – <i>Faalapotopotoga ale Pasefika mo le Saogalemu o Vaalele</i>
PFL	Pacific Forum Line - Kamupani Vaa ale Pasefika
PFMR	Public Finance Management Reform – <i>Polokalame ole toe fuataiga ole pulega o tupe</i>
PICTA	Pacific Island Countries Trade Agreement- <i>Maliēga a le Pasefika mo Fefa'atauaiga</i>
PPD	Planning and Policy Division (of MWTI)- <i>Vaēga o Fuafuaga ma Faiga Faavae o le Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Esee</i>
PSC	Project Steering Committee- <i>Komiti Faafōe</i>
PSIP	<i>Public Sector Investment Plan – Taiala o Atinae a le Malo</i>
PUMA	Planning and Urban Management Agency (of MNRE)- <i>Ofisa o Fuafuaga ma Pulega o Nofoaga i Taulaga</i>
SAA	Samoa Airport Authority- <i>Pulega o Malae Vaalele a Samoa</i>
SDS	Strategy for the Development of Samoa- <i>Taiala mo le atinae o Samoa</i>
SIAM2	Second Infrastructure Asset Management [Project] – <i>Polokalame lona lua o galuega tetele ale malo</i>
SLC	Samoa Land Corporation: <i>Faalapotopotoga o Eleele a le Malo o Samoa</i>
SOE	State Owned Enterprise- <i>Faalapotopotoga tumaoti ale Malo</i>
SOEMD	State Owned Enterprise Monitoring Division (of MOF)- <i>Vaēga e vaaia faalapotopotoga tumaoti ale malo</i>
SPA	Samoa Ports Authority- <i>Pulega o Uafu ma Taulaga</i>
SSC	Samoa Shipping Corporation- <i>Faalapotopotoga o Vaa a Samoa</i>
STA	Samoa Tourism Authority- <i>Pulega o Tagata Maimoa mai Fafō</i>
SUNGO	Samoa Umbrella of Non-governmental Organisations- <i>Faamalu o faalapotopotoga tumaoti</i>
TA	Technical Assistance- <i>fesoasoani l auaunaga faapitoa</i>
TEU	twenty foot equivalent unit- <i>pusa oloa tai 20 futu</i>
TSCU	Transport Sector Coordinating Unit- <i>Vaēga e faamaopoopoina le Taiala o Fela'uaiga</i>
TSP	Transport Sector Plan – <i>Taiala mo le Vaēga o Fela'uaiga</i>
TSSC	Transport Sector Steering Committee- <i>Komiti Faafōe ole Taiala mo Fela'uaiga</i>
UNFCCC	United National Framework Convention on Climate Change- <i>Vaēga o Malo Aafaatasi e gafa ma le Feagaiga o Fesuaiga ole Tau</i>
WB	World Bank – <i>Faletupe ole Lalolagi</i>
WCR	West Coast Road – <i>Auala ile malae vaalele</i>
WTO	World Trade Organisation- <i>Faalapotopotoga mo Fefa'atauaiga ale Lalolagi</i>

Mataupu 1: Iloiloga ole tulaga o iai Fela'uaiga 2008-2012

1.1 Vaaiga aoao

- a. Ole vaega o Fela'uaiga e aofia ai uma auala eseese e faatino ai fela'uaiga i le laueleele, sami ma le 'ea. E soo gofie motu e lua ole atunuu i auala faataina olo'o iai ma, o le leai oni motu salalau e faigofie ai fela'uaiga ma femalagaiga i le sami ma le laueleele. O le mafuaaga lea ole faigofie ona maua e tagata uma auaunaga mai i le malo. E iai le taulaga o vaa fa'ava-o-malo aua fefa'atauaiga ma ona nuu tuaoi, ae o taulaga o vaa i Mulifanua, Salelologa ma Aleipata ua faa-faigofie ai fela'uaiga i le va o nei motu. E iai malaga a vaalele i aso uma mo atunuu i fafo.
- e. E taua le lelei o nofoaga e faatino ai auaunaga tau fela'uaiga ona e mautinoa ai le fegasoloai saogalemu o tagata, oloa faapea le faatinoga o auaunaga. O le a tele le sao o ia tulaga i le atiinaa'eina ole tamaoaiga e ala i fefa'atauaiga ma pisinisi. E faalagolago foi le maua mai o auaunaga fa'a-leaoaoga ma le soifua maloloina pe a lelei fela'uaiga ma auala e feoai ai tagata. O le sao o Fela'uaiga ma Fesootaiga i tupe maua a le atunuu ua siitia mai le 89 % (\$85 miliona ile \$162 miliona) mai le tausaga 2001 -2012 e pei ona iai le Ata **Numera 1** oloo i lalo.

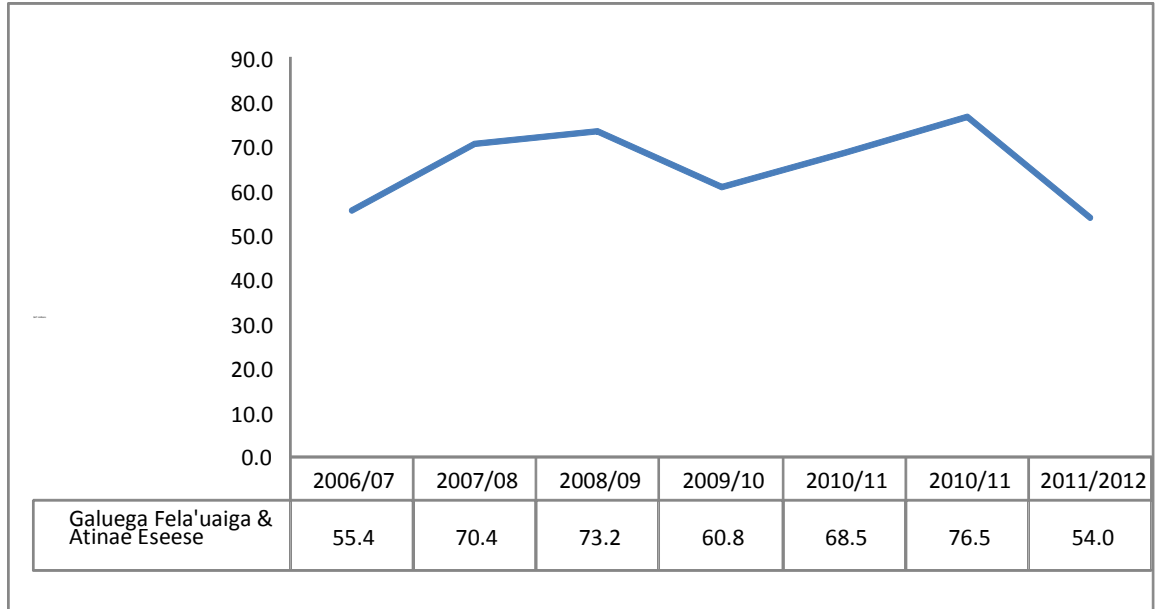
Ata Nu 1: Sao o felauaiga i tupe maua, 2001-2012

Matagaluega o Tupe

- i. Ole aofai o tupe e faaalu i Fela'uaiga ale Malo i tausaga taitasi e tusa lea ma le \$65 miliona ae na maoa'e lona siitaga ile \$76.5 miliona ile 2010/11 e pei ona iai le Ata **Numera 2**. O itu na mafua ai lea tulaga e aofia ai le fausia o nofoaga ma malae o taaloga mo Taaloga ole Pasefika ile tausaga e 2007 faatasi ai ma le tele o galuega na faatinoina ina ua uma le sunami ile 2009. Ole faaitiitia o atina'e tetele na faatupeina lava e le Malo ua talafeagai lea ma le faatupulaia o atina'e tetele ua mafai ona faatupeina e paaga mai fafo.

Ata Nu 2: Tupe faaalu: Matagaluega Galuega, Fela'uaiga ma Atina'e Eseese, 2006/07-2011/12

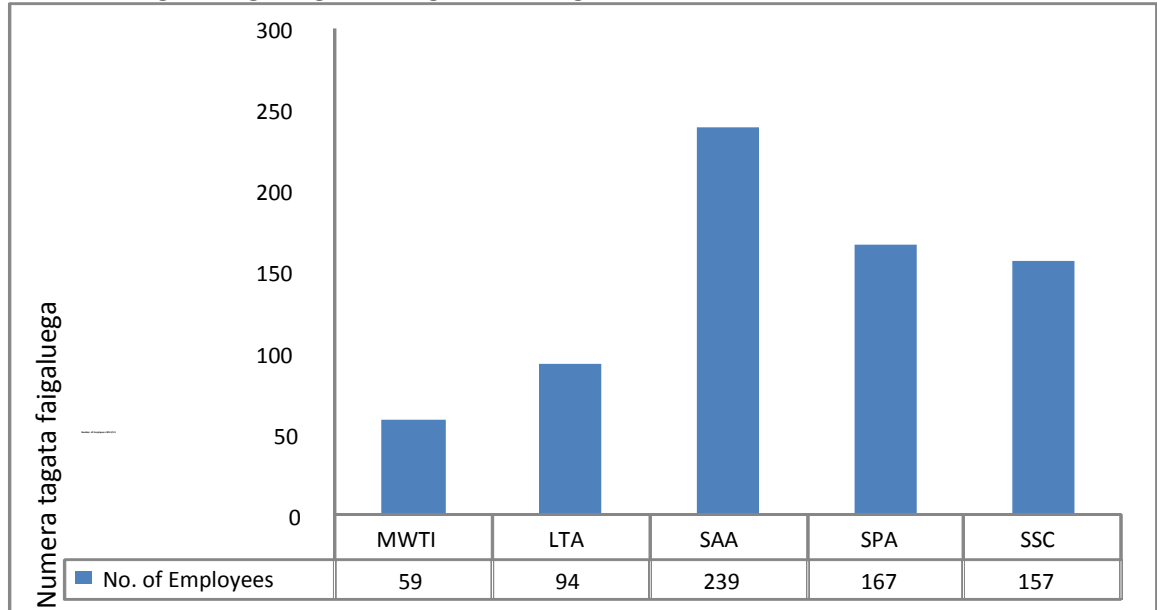

Matagaluega o Tupe

- o. E tusa ai ole iloiloga na faatinoina mo Fela'uaiga¹, na iloa ai le siitia ole sao o Fela'uaiga ile faatupulaia o avanoa faigaluega mai le 5.8% ile tausaga 1999 seia ausia le 6.9 % ile 2009. O nei fuainumera sa maua mai i faamatalaga ole Tusiga igoa faapea ai faamaumauga faalemasina ale Faaputugatupe a Tagata Faigaluega o Samoa. Talu ai ona e le o mautu mai ni faamaumauga i vaega eseese o Fela'uaiga, ole ala lea ua le mafai ai ona iloa le tulaga o agai iai ia lavasiga.
- u. E 5 faalapotopotoga taua i Felauaiga, ole Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese, Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele, Pulega o Uafu ma Taulaga, Kamupani Vaa a Samoa ma le Pulega o Malae Vaalele. Mai faamaumauga mai Faalapotopotoga ale Malo ua iloa ai le aofaiga ole afaigaluega ile faaiuga ole tausaga faaletupe 2012/13 e 716 e pei ona iai ile Ata Numer 3. O lo'o iai le faamoemoe e faatupulaia lenei fuainumera i vaega uma o Fela'uaiga pe a maea ona faamautu uma atina'e ua fuafuaina. E tatau ai ile Matagaluega ona faamausali uma faiga o faamaumauga mo le saunia o lipoti ma le mataituina ole faagasologa o nei galuega.

¹ Matagaluega o Tupe, Pepa o mataupu tau Felauaiga 2011

Ata Nu 3: Tagata faigaluega ile vaega o Felauaiga, 2012/13

Fuafuaga o Pulega eseese

1.2 Fela’uaiga ile laueleele

Faiga faavae ma matafaioi faatonutonu

- a. O Matagaluega ma Faalapotopotoga tumaoti taua e galulue ile Vaega o Fela'uaiga i le Laueleele e aofia ai le Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese, Pulega o Felauaiga ile Laueleele ma le Matagaluega o Punaoa Faalenatura ma le Siosiomaga. E toatele foi e olo'o ile vaega tumaoti faapisinisi e nafa ma auaunaga tau fela'uaiga ele gata ile fausia o auala ae faapea foi ile faia o fuafuaga o auala, mataituina o galuega faatino faapea le vaiga o konekarate e fausia auala. E aafia foi le vaega tumaoti faapisinisi ile tuuina atu o auaunaga tau i pasi ma avetaavale la’u pasese mo le atunuu lautele aemaise foi ole la’uina o uta tetele.
- e. Ole tuueseeseina o le Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele mai le Matagaluega o Galuega, Fela’uaiga ma Atinae Eseese, o gaoioiga nei ua fai e faamalosa ai lenei vaega maoti. Ose itu taua ile ausia ose tulaga sologa lelei, ole tuueseeseina lea o matafaioi faatonutonu mai ile faatinoga o auunaga. Sa faapea foi ona faamautu uma nei auaunaga ile vaega tumaoti faapisinisi ma ua o gatasi ia faiga ma le Sini Autu ole Taiala ole Atinae o Samoa 2012-2016 ina ia atiae le vaega faapisinisi e unaia le ola o le tamaoiga.
- i. O se tasi o matafaioi taua o le Pulega o Fela’uaiga ile Laueleele e aofia ai le faamautuina o faiga faavae ma lo latou faatinoga ina ia ausia le tulaga saogalemu ma le lelei. O le a nafa foi lenei Faalapotopotoga ma le faia o tulafono faatonutonu e unaia ai le tulaga saogalemu male faaititia o tagata maliliu pe manunua i faalavelave tau taavale. O isi o galuega taua ale Faalapotopotoga e aofia ai le faatinoga o nisi vaega ole *Tulafono a le Matagaluega o Galuega 2002* lea e fausia ai ni faiga faavae talafeagai faatasi ai ma le puleaina , fausia ma le tausia lelei o aseta ale Malo.

- o. Ole vaega o Fuafuaga ma Faiga Faavae ole Matagaluega o Galuega, Felauaiga ma Atinae Eeseese ose vaega faaopoopo ole Matagaluega na faatuina i totonu ole Tausaga faaletupe 2013/14. Ose matafaioi taua a lea vaega ole tuuina atu lea oni fautuaga i mataupu e aafia ai Fela'uaiga ma ono maua ai se taitaiga lelei aua faaiuga fai ale Matagaluega faapea le Vaega o Fela'uaiga ile Laueleele. O lea ua ave ai le faamamafa ile fausia oni faiga faavae e afua mai i iloiloga, suesuega ma faatalanoaga faalauaitele.
- u. O ni Sini Autu mo le Pulega ole fausia lea o ni auala e saogalemu ma mausali ma mafai ai ona faatino ini faiga e faamamafa ai le puipuiga ole siosiomaga e ala i pulega lelei e faamalosia ai tulaga. O galuega e nafa ma le Pulega e aofia ai le fausia o auala, tausia lelei o auala, faamalosia o tulafono mo le saogalemu ma le fuafuaina o faasalaga ma pili tau taavale. O lo'o iai ile *Tulafono ole Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele 2007* ni matafaioi faatonutonu e latou te tauaveina ai nisi o vaega ole *Tulafono ole Matagaluega o Galuega 2002*. O lo'o faagasolo nei ni faatalanoaga ile va ole Matagaluega male Pulega ina ia mafai ai ona faamanino lelei matafaioi patino ale Matagaluega lava ia.

Auala o iai nei ma le faasopolia ole atunuu

- a. O le vaega o auala uma o iai nei ole matafaioi lea ale Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele ina ua vavae ese mai le Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Eeseese ile 2007. O faamaumauga lata mai ale Matagaluega o Galuega oloo maopoopo ai faamaumauga o auala uma ua fausia mai le 2010-2012. O tua atu o ia tausaga sa iai foi faamaumauga ale Vaega o Galuega mo tausaga mai le 1970-1990 ma le kamupani ole OPUS ile 2001 e pei ona iai ile Fua faasolo 1.).
- e. Ole Iloiloga sa faatautaia ele Faletupe ole Lalolagi ia Ianuari 2013 na iloa ai e 2,340 kilo mita o auala ua fausia ae ua na ole 332 kilomita ua faataina (14%). Ole tele ole eseese ua tatau ai ona taumafai le Komiti Faatonu ma le Matagaluega o Tupe ina ia faamaonia ia faamaumauga a le Faletupe ole Lalolagi ina ia o gatasi ma faamaumauga a le Faalapotopotoga.

Fua faasolo 1: Aofai o auala (kilomita)

Faatulagaga	1970	1980	1990	2001	2010	2012
Auala tetele						
<i>Taulaga i Apia</i>	32	69	75		476 ²	476
<i>Auala tele</i>	378	396	407		170 ³	179
<i>Maga ala</i>	129	334	340		439 ⁴	497

²Auala Vaega muamua: Faamaumauga Faalapotopotoga Felauaiga ile Laueleele

³ Auala Vaega lua, Faamaumauga Faalapotopotoga Felauaiga ile Laueleele

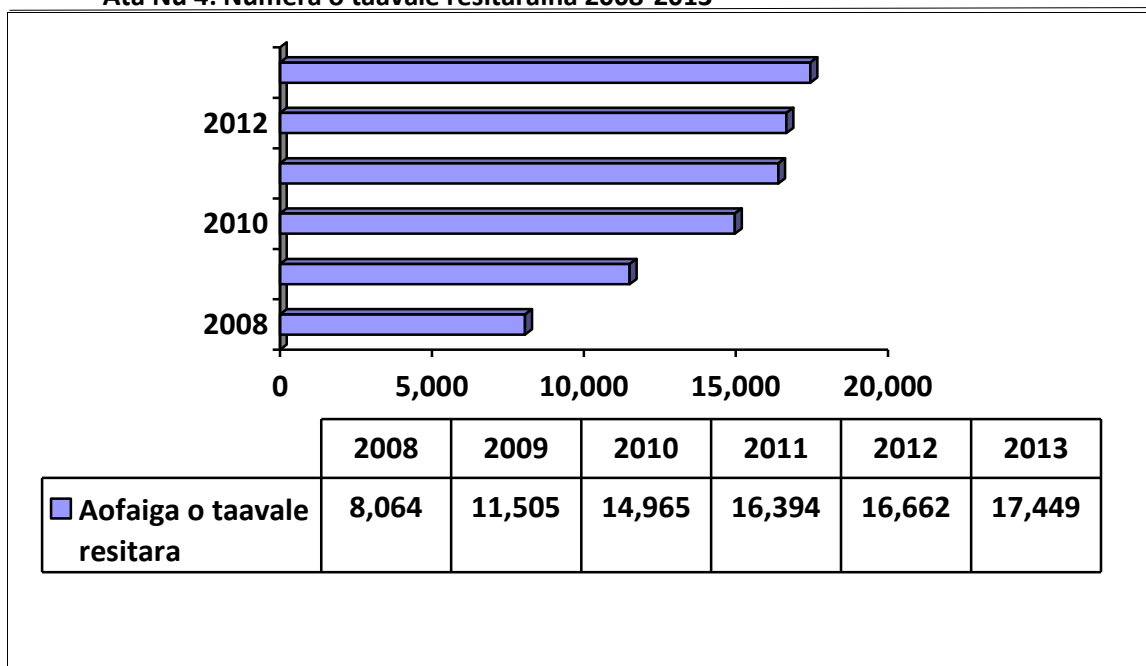
⁴ Auala Vaega tolu Faamaumauga Faalapotopotoga Felauaiga ile Laueleele

Faatulagaga	1970	1980	1990	2001	2010	2012
Aofai	539	799	822	847		
Auala galue	282	1,234	1,500 (est)	680*		
Aofai	821	2,042	2,322 (est)	2,177 (est)	1085	1152
Auala faataina	120	209	158	665		

Matagaluega o Tupe – Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele

- i. E tusa ai o taavale ua resitaraina ma le Faalapotopotoga⁵ ile tausaga 2008/09, o lo'o faatupulaia pea taavale afi i tausaga uma. (vaai Ata Nu 4). E le mafai ona gafatia e auala o iai nei le leai ose tapulaa ole numera o taavale lea o lo'o iai nei ma e taua le vaavaai i lenei tulaga ile piriota ole Taiala e pei ona saunia.

Ata Nu 4: Numera o taavale resitaraina 2008-2013

Pulega o Fela'uaiga i le Laueleele

Tupe faaalu ile fausia o auala e gafatia ai fesuaiga ole tau

- a. E tusa ai o Fuafuaga Autasi a le Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele 2013 – 2015 o nisi o itu ma polokalame taua ole a faatinoina e aofia ai:
- Faamalosia le unaia o alafua mai konekarate fai auala, moa vao ma teu auala o lo'o galulue e tausia lelei auala;

⁵ Ole aofai o taavale ile 2012 e 16,396 ae pe a ma le 1000 elei resitaraina

- Faamaea lelei konekarate i lalo ole Polokalame Iona 2 mo le pulea o aseta a le atunuu (SIAM-2) faatasi ma ni polokalame mo le faia oni tau mo eleele e faamatuu mo auala;
- Faalauteleina le Auala o Vaitele mai Lepea agai atu i Vailoa;
- Faamaea le ala sima i Togafuafua;
- Fausia le ala sima i Vaimoso uta;
- Faatino polokalame ole toe faaleleia o auala na afaina ile afā;
- Fuafua ma faatino se faiga fou e resitara ai taavale;
- Fausia se Tulafono e mafai ona faaoga i Ofisa o Taavale Afi mo nisi tiute e ese mai i le faia o faasalaga o solitulafono i luga o auala;
- Faatauina mai ni mea pueata e mataitu ai avetaavale ave saosaoa;
- Iloilo le aoga ole faia o ni mita e mataituina ai le taimi e tutu ai taavale i auala i Apia;
- Amata faatino ni mita o taavale lau pasese, ia faamalositia le faapolokalameina o malaga a pasi ma le faaogaina o nofoaga e tutu ai pasi.;
- Amata ona faamalositia ni alafua mo felauaiga mo tagata lautele;
- Ia iai foi ni polokalame faaleaoga e tapue ai tomai ma agavaa.

O nisi o itu e faateleina ai le ma'aleale ole tulaga tau fela'uaiga le laueleele e aofia ai tulaga ia:

- Ole aafia ile siisii maualuga ole tai, galu lolo ae maise i taimi o afa ma sunami;
- Tetele o timuga ma mafua ai solo, lologa ona faateleina ai lea ole leaga o auala i omoomo;
- Vaega e faaleagaina ona o mafuie
- Vave ona faaleagaina ala savali.

1.3 Fela'uaiga ile Sami

O Faalapotopotoga o lo'o aofia ai;

- a. Ole vaega o Fela'uaiga ile Sami o le Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Eeseese e nafa ma le tulaga o le faamautinoaina ole saogalemu ma le malu puipuia o auunaga tau fela'uaiga ile sami i totonu o Samoa faatasi ai ma le malupuipuia o le siosiomaga o ogasami mai ile faaleagaina i feoaga a vaa. E le gata i lea, ae nafa foi lea vaega ma galuega faatino ina ia mautinoa le ausia e Samoa o alafua faava-o-malo faatasi ai ma feagaiga ma ni maliega ua sainia ma faamaonia e Samoa.
- e. Na faatuina le Pulega o Uafu ma Taulaga⁶ ia Iulai 1999 i lalo ole *(Tulafono mo le Pulega o Uafu ma Taulaga 1998)*. E oo atu i le aso 30 Mati 2012, ua tusa male 190 le aufaigaluega a le Pulega. E 5 Taulaga o Vaa oloo i lalo ole vaaiga a le Pulega ao ole taulaga o Apia oloo patino mo le ulufale mai o vaa faatasi ai ma le faatinoga o fefaatauaiga faava-o-malo ma ua na o Apia foi e mafai ona taula ai vaa e faaogaina ai pusa la'u uta tetele. Ole Pulega o Uafu ma Taulaga o Vaa e Iona ono iai Faalapotopotoga ale Malo, e le o iai se faamoemoe e faatau atu ile vaega tumaoti faapisinisi ona ole taua tele i auunaga lautele mo le atunuu atoa. Ae o lo'o iai ni galuega faapitoa olo'o mafai ona faamatuu atu ile Vaega Faapisinisi Tumaoti. O

⁶ Na faatuina e mataitu ai le mafai ona faagaioi faapisinisi ma maua ai ni tupe mama.

lo'o iai foi le avanoa e toe siitia ai le tau ole faaaogaina e le Vaega Faapisinisi Tumaoti o taulaga o vaa faatasi ai ma auaunaga oloo maua mai ai.

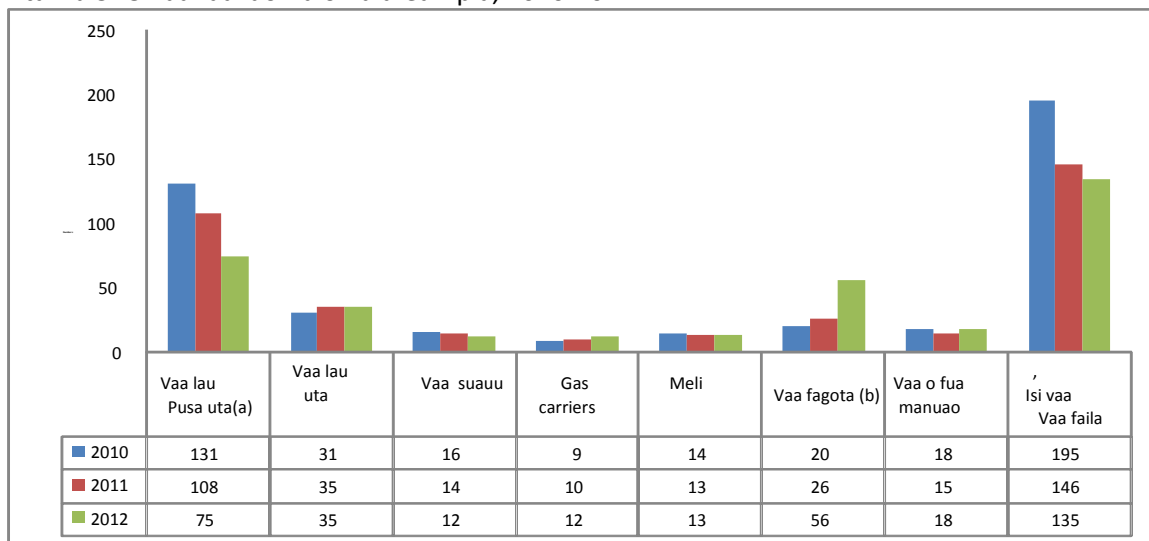
- i. O le Kamupani Vaa a Samoa na faatuina ia Tesema 1974 ma ose kamupani e faatapulaia ana gaoioiga faafaipisinisi. O le matafaioi ale Kamupani ole faatauina ma le faatinoga o auaunaga o vaa uma a le Malo mo le la'uina o pasese ma uta ile va o Upolu ma Savaii faapea ai ile va o Samoa ma ona atunuu tuaoi . O lo'o iai foi sana a'oga e a'oa'o ai tagata folau e galulue i luga o vaa. O le tausaga e 2006 na faalateleina ai auaunaga ale Kamupani Vaa e aofia ai ma le fela'uaiga o uta mo tagata ma pisinisi ae totogi ile va o Upolu ma Savaii faapea ile va o Samoa ma isi atunuu. E 6 vaa ua resitaraina a le Kamupani Vaa a Samoa ma e lua vaa na aumaia i lalo o Polokalame o fesoasaoni ile va ole Malo o Iapani mo le Malo o Samoa. O nei vaa oloo lisiina e le Kamupani Vaa mai le Matagaluega o Tupe. E le gata i lea, ae e iai malaga totogi pau e mafai ona faia ile va o Samoa ma Amerika Samoa faapea Toelau ma le Atu Kuki. E le o iai se isi kamupani e mafai ona galulue faatauva ma le Kamupani Vaa a Samoa ona ole laitiiti ole maketi. E 157 le auaigaluega a le kamupani o lo'o iai ma faamauina ile faaiuga ole tausaga e 2012.
- o. O le Kamupani mo auaunaga tau vaa a Samoa na faatuina muamua ma lona 'auga ina ia aoaoina tagata folau mo vaa a le Kamupani faava-o-malo ale Columbus Shipping Lines. Ole kamupani lenei mai Siamani na fesoasoani ile Malo e faatuina le Aoga mo Seila na faatuina i Toloa i Faleolo. O aso nei ua iai nei lea aoga i lalo ole vaavaaiga ale Lunivesite Aoao o Samoa ma o auaunaga oloo maua mai i lenei kamupani e aofia ai:
 - Pulega ole vaa ole **MV Forum Samoa II** e ala lea ile faiga paaga ile va ole Kamupani o Auaunaga o Vaa a Samoa ma le kamupani o Vaa ale Pasefika;
 - Fa'a'auvaaina o vaa tetele e faaoga iai seila e 180 ua maea aoaoina i luga o vaa o:
 - **MV Forum Samoa II** – 17 seila;
 - 7 vaa lau pasese tetele (meli) – 134 seila;
 - 6 vaa pusa uta tetele – 29 seila.
 - Avea ma sui o kamupani vaa mai fafo:
 - **COSCO Shipping**
 - E lauina uta mo isi kamupani e iai:
 - Vaikoliskia Services;
 - Evan International Freight System.
- u. Na faatuina le Pacific Forum Line (PFL) ile 1978 ose kamupani vaa a Malo ole Pasefika ina ia lagolagoina le galulue faatasi o atunuu uma. Na faatuina ona ose popolega ile le toe mafai ona iai ni fela'uaiga ma auaunaga e le faapolokalameina ona ole tau faaofiina mai o vaa e faaaogaina iai pusa uta tetele. Ole masina o Oketopa 2012 na faateleina ai sea ole Malo o Samoa ile kamupani mai le 7.43% seia ausia lona umia ole kamupani atoa. Ua lua vaa lau pusa uta tetele ua resitara ma le kamupani talu ona suia le pulega. O nei vaa e tai masina ma afea Samoa mai Amerika faapea Saina. Na faaiuina le taimi o le Komiti le tumau oloo nafa ma le pulega ole Pacific Forum Line ile masina o Aukuso 2013 ma ua iai nei se Fono Faatonu fou e taitaia lea kamupani.

- f.* Ole taimi nei o lo’o faatino ele Pulega o Uafu ma Taulaga na te lisiina atu ai avanoa i luga ole uafu ile vaega faipisinisi tumaoti e faaaogaina iai a latou lava masini e pei o lifi tetele. O lo’o mafai ona faatonutonu auaunaga o lo’o faatinoina ele vaega faipisinisi tumaoti e ala lea ile mautinoa e ono maua ai foi ele Pulega o Uafu o se isi alagatupe mamā. O auaunaga o lo’o faatinoina ele vaega faipisinisi tumaoti e aofia ai le la’uina o uta a vaa ae maise ole faavasegaina o pusa la’u uta faapea le tausia o avanoa ole uafu o lo’o faaaogaina faapea ai ma fale e tuu ai pusa o uta. E saunia e le Pulega o Uafu pailate e taitaia mai vaa ile uafu pe toe faalolotoina foi le sami faapea ai auaunaga e fesoasoani ai ile unaia o le atina’e o tagata maimoa mai i fafo.

O atinae tetele o fela’uaiga i le sami

- a. E 5 taulaga o vaa; e tolu oloo i Upolu(Aleipata, Apia ma Mulifanua) ae e lua oloo i Savaii (Asau ma Salelologa). O auaunaga i nei taulaga o vaa e aofia ai uta ma pasese ma e taua tele auaunaga i Mulifanua ma Salelologa ona e feso’otai lelei ai motu tetele nei e lua ole atunuu.
- e. Ole sailiiliga ale Pulega o Uafu ma Taulaga na faia i uluai masina ole tausaga 2013 na iloa ai le faaitiitia o vaa la’u uta e faaaogaina ai pusa o uta mai le 174 ile 2008 ile 75 ile 2012. Ua mafua lea tulaga ona ole tuufaatasia o kamupani e faia auaunaga tau kamupani vaa ma iu ai ina faaitiitia le numera o kamupani, ole faatuina o kamupani e iai ni fesootaiga taua faapea le iai ose faaiuga ina ia faaaoga tasi Fiti e faau mai ai uta mo le Pasefika atoa. Ua le toe iai se suiga tele ile numera o vaa lau pusa uta e uia mai Samoa ona ole leai ose siitaga ile fuainumera o oloa faatau atu faapea ni oloa gaosi i totonu ole atunuu.
- f. Ole tulaga o iai nei auaunaga mo vaa lau pusa uta tetele pe a vaai ile atunuu e aumai ai oloa e faapea::
- Asia i Matu ma Sasa’e – e tai 20 aso ma sau le vaa
 - Niu Sila (kamupani tuufaatasi) – e faalua ile masina
 - Niu Sila (kamupani tutoatasi) – e tasi ile masina
 - Talafatai o Amerika i Sisifo – e tai 15 aso
 - Amerika ma Saina (PFL) – e tasi ile masina
- g. O uta uma faava-o-malo a Samoa e ui uma i Apia. E mafai ona taula ile uafu ni vaa tetele faava-o-malo se lua ile taimi e tasi faatasi ai ma auaunaga tau malaga a vaa mo pasese ma uta mo motu tuaoi. Ele gata i lea, ae o lo’o iai foi ma se avanoa tele e teu ai pusa e lau ai uta ma faatino ai auaunaga ale vaega faipisinisi tumaoti faapea auaunaga lautele mo le lauina o uta mai i vaa ma avatu ai i nofoaga e la’u ese ai. E le o mafai ona siitia le gafatia ele Pulega o Uafu ma Taulaga o ana auaunaga ona ole utiuti ole avanoa o iai le Taulaga o Vaa i Apia.
- i. O lo’o faasino atu le suiga ile numera o vaa na afea Apia ile va ole tausaga e 2010 ma le 2012 ile Ata Nu. 5. Ua pa’ū le fuainumera o vaa lau uta pusa tetele mai ile 43% ile 31% o isi ituaiga vaa e aofia ai vaa failā faapea meli la’u pasese ile 7% talu mai le 3 tausaga talu ai. O ni isi o aafiaga taua e iai le tapunia ole kamupani ale Reef Shipping ile 2012, ole faatauina uma o sea a Malo ole Pasefika ele Malo o Samoa ile Pacific Forum Line faapea ai le tuufaatasia o Kamupani ale Soifrana, Pacific Direct Line ma le China Navigation ile Kamupani tele ale Greater Pacific Shipping.

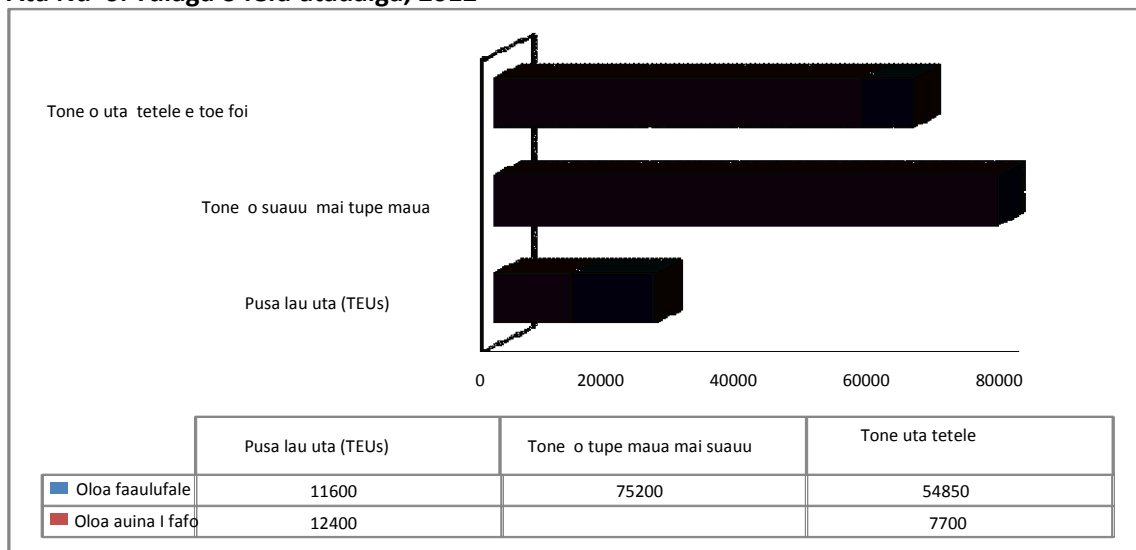
Ata Nu 5: O vaa faavaomalo na afea Apia, 2010-2012

Pulega o Uafu ma Taulaga 2013

- m. Ole maualuga na iai fefa'atauaiga o lo'o faaalua ile Ata Nu. 6 ile faaiuga ole tausaga 2012 ma e ua iloa ai le faalagolago tele o Samoa i oloa e auina mai i fafo faapea le utiuti ole tapulaa o ana oloa e auina atu i fafo. Ose tasi o itu tatau na iloa mai i lea iloilogaga ole lilifa ole numera o pusa uta e mafai ona faatumuina i oloa mo uta oloo aumai i totonu ole atunuu nai lo uta e auina atu i fafo. O lea tulaga ua oo ai ina taugata tele ia auaunaga mo kamupani vaa ile fela'uaiga o uta mo Samoa. I le 5 tausaga talu ai na iloa ai e oo atu ile 95% pusa uta e toe faafoi ae e leai ni uta o iai ma ole ala lea ua taugata tele ai le tau ole la'uina mai o uta i totonu ole atunuu.

Ata Nu 6: Tulaga o fefa'atauaiga, 2012

Iloiloga Pulega Uafu ma Taulaga 2012

Fuafuaga ma le faatupeina o Atina'e

O uluai masina ole tausaga e 2013, na faia ai se iloiloga auiliili ale Pulega o Uafu ma Taulaga ina ua aumai se fautuaga a le Kapeneta ina ia vaavaai pe mafai ona toe faatumauiina le auuaunga a lea faalapopotoga ile lumanai. E iva ni laasaga na fautuaina le faatinoina e faavae i fautuaga nei:

1. Toe faatulaga lelei le tulaga o aitalafu a le Pulega
2. Faatino ni faiga lelei tau pulega
3. Toe iloilo le tau o auuaunaga
4. Ia iai ni fesuaiga ina ia mafai ai ona faamatuuina le faatinoga o auuaunaga ile vaega faapisinisi
5. Ia vaai ile faatauina o aseta ua le toe faaaogaina
6. Ia faaititia tupe alu
7. Ia siitia le tau ole faaaogaina o aseta ale Pulega
8. Ia faaleleia auala e pulea lelei ai aseta
9. Ia faaleleia atina'e tetele o iai faapea ni atina'e fou

a. O ni isi o itu taua ole tulaga tau tupe ole Pulega e iai le utiuti o ana tupe maua faapea ni avanoa e nono mai ai ni tupe. Mai ile iloiloga ole 2012, na iloa ai ole tulaga ma'aleale ua iai nei le Pulega ona ole tetele o nonogatupe ile va ole tausaga e 2006 – 2009 mo atina'e e le o gatasi ma matafaioi ale Pulega e pei ole taulaga o vaa faila ma le nofoga e toso ai vaa. Ole tulaga utiuti ua iai nei tupe ua mafua ona ole maualuluga o totogi ae ua faaititia tupe maua ona ole faaititia o vaa la'u oloa e afea Apia faatasi ai ma le leai ose toe fetuunaiga o le tau o auuaunaga faapea le totogiina o aitalafu.

e. O loo mulimuli mai ni itu taua e tatau ona tagai iai le Malo pe afai e mafai ona toe ausia ele Pulega ose tulaga manuia ma mafai ona totogiina e ia tau o ana atinae:

- **Ise taimi lata mai:** Ia tauaveina uma ele Malo o aitalafu ale Pulega poo le lagolagoina lea ole toe faatupeina o aitalafu i fale tupe e ala ile faamaonia ele Malo o ia aitalafu ma ia mafai ona tuutiitia le pasene ole tului e totogia e le Pulega;
- **Ise taimi ile isi 5 tausaga:** Ia toe talosagaina se taimi umi e totogi ai aitalafu, faapuupu le taimi e ao mai ai tupe maua faatasi ai ma le faateleina o tupe e faaaogaina ai faletupe mo se taimi le tumau ona toe totogia lea faatasi ai ma le pasene ole tului.

i. O se tasi o Fuafuaga taua ole Fuafuaga Autasi lea ale Pulega 2013-2015 ma o lo'o faamamafa ai nisi o auala taua mo le atinae ile piriota ole fuafuaga:

- Siitia ole taulaga o vaafaila i Sogi po'o Mulinuu
- Ia iai se nofoaga faapitoa e taula ai meli tetele
- Toe faaloloto uafu i Asau, Salelologa, Mulifanua ma Aleipata
- Toe faatele le nofoaga oloo teu ai pusa oloa ma faataina
- Ia iai se nofoaga tutotonu e faatautaia mai ai malaga a vaa
- Toe faaleleia mea e taitaia atu ai ile taulaga malaga a vaa
- Ole iai o se isi vaa pailate
- Toe fausia le taligalu ole uafu

- Toe faataina o nofoaga e tutu ai taavale i Salelologa ma Mulifanua
- Toe fausia o uafu tuai i Apia
- Fausia se uafu faaopeopea i Fagamalo

1.4 Felauaiga ile 'Ea

O faiga faavae ma auala e faatino tonu ai matafaioi faatonutonu

- a. O faalapopotoga e galulue ile vaega o fela'uaiga ile 'ea e aofia ai le Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese ile Vaega o Vaalele Sivili, ole Pulega o Malae Vaalele faapea kamupani vaalele e faatinoina ai auaunaga mo felauaiga fava-o-malo faapea le lotoifale o pasese ma uta.
- e. Ole Matagaluega o Fela'uaiga e nafa ma le puleaina o vaalele e pei ona iai le *Tulafono mo Vaalele Sivili 1998*. Peitai ua iai nei lenei matafaioi ma le Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Eeseese ina ua tuufaatasia le Matagaluega o Felauaiga ma Galuega ile 2003. Ole Vaega o Vaalele Sivili ole Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese ua nafa nei ma le faatinoina o Tulafono faatasi ai ma Tulafono faatonutonu 2000. E le gata i lea ae e nafa foi i latou ma le faamautinoaina ole ausia o ala fua faava-o-malo ua saunia ele ICAO mo le saogalemu ma le malu puipua o galuega o malae vaalele faatasi ai ma le saunia oni faiga faavae e mautinoa ai le tausisia e Samoa o aiaiga uma o maliega faava-o-malo ua maea ona ia sainia ma faamaonia.
- i. E tusa ai o tuutuuga faava-o-malo ale ICAO ole Matagaluega o Galuega Felauaiga ma Atinae Eeseese e nafa ma le vaaiga o e uma e galulue ile Pulega faatasi ai ma kamupani e faatinoina auaunaga tau felauaiga ile 'ea. Ua faamatuu atu lea matafaioi e Samoa ile PASO le kamupani ale Pasefika mo le saogalemu o fela'uaiga ile 'ea i lalo ole maliega na sainia ile 2008 mo gaoioiga o vaalele, ole saogalemu o femalagaiga, malae vaalele ma le tulaga malu puipua o fela'uaiga ile ea. O lalo ole maliega ma le Pulega o vaalele sivili a Niu Sila le NZCCA ile 1998, na faamatuu atu ai ia i latou le vaaiga o auaunaga o fela'uaiga ile ea e pei o fesootaiga, ole laiseneina o auvaa o vaalele faapea le vaega e faatonutonuina o malaga a vaalele. O nei maliega ua faamatuuina atu ai ile PASO ma le NZCAA ia matafaioi la te faatinoina mo le Matagaluega o Galuega Felauaiga ma Atinae Eeseese.
- o. Ole Pulega o Malae Vaalele ose faalapopotoga ale Malo na faatuina i lalo ole *Tulafono mo le Pulega o Malae Vaalele 2012*. I lalo ole tulafono oloo iai aiaiga e faatu ai, faaleleia, faateleina ma faatino auaunaga ma pulea uma malae vaalele ele Pulega. Ona ole taua o nei auaunaga mo le atunuu lautele, ele o iai se faamoemoe mo le faamatuuina atu o nei auaunaga ile vaega maoti faapisinisi ae oloo iai ni auaunaga faapitoa e mafai ona faatino ele afaapisinisi. Oloo pulea ma vaaia ele Pulega le malae fava-o-malo e tasi i Faleolo faapea ai malae vaalele laiti e lua i Maota ma Asau i Savaii.
- u. E lua kamupani ua laiseneina ele Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese e faatinoina malaga a vaalele i totonu ole atunuu; ole kamupani ale Polonesia faapea le Samoa Ea. Ole kamupani ale Virgin Samoa e ui ina ua iai lona laisene mo auaunaga ile 'ea ae ua na o ni malaga faapolokalameina mo Aukilani, Sini ma Brisbane i Ausetalia e mafai ona ia faatinoina. O kamupani ale Polonesia ma le Samoa Ea e faatinoina malaga i Amerika

Samoa faapea totonu ole atunuu. O ni isi o kamupani vaalele mai i fafo ua ave iai laisene e aofia ai le ea Niu Sila, Virgin Australia, Fiji Airways ma le Inter Island Airways.

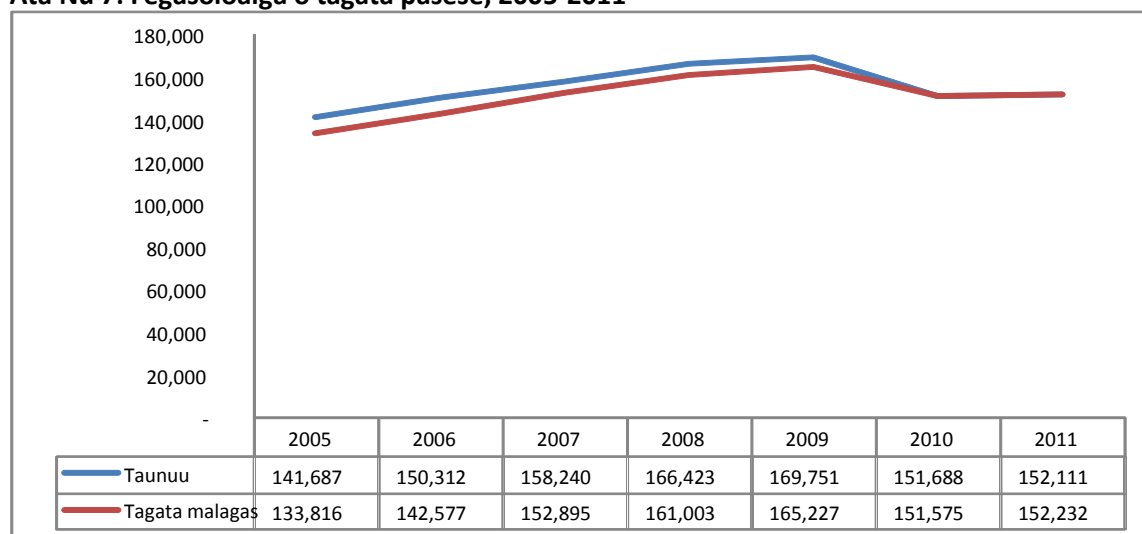
- Ea Niu Sila – Malaga tuu sao ile va o Samoa ma Niu Sila e faaoga iai vaalele o ituaiga ole B767, B777 ma le A320
- Fiji Airways (sa avea ma Ea Pasefika) – Malaga tuusao i Fiti ma Hawaii i vaalele o ituaiga ole B737-800/700
- Inter-Island Airways (Faamautu i Amerika Samoa) – Malaga faatonu ile va ma Amerika Samoa e faaoga iai le vaalkele ole ituaiga ole Dornier 228.

O atina’e tetele o iai

- a. E fa malae vaalele i Samoa; lua i Upolu (Faleolo ma Fagalii) ma le lua i Savaii (Maota ma Asau). E tolu malae vaalele e pulea ma vaaia ele Pulega mo Malae Vaalele ae ole malae vaalele i Fagalii oloo i lalo ole vaaiga ale kamupani vaalele ale Polonesia. O lenei kamupani na te faatinoina malaga fava-o-malo ile va o Samoa ma Amerika Samoa faatasi ai ma malaga i Savaii.

- e. Ua iai se siitaga e 7% ile numera o pasese e faaogaina malae vaalele oloo i lalo ole vaaiga ale Pulega o Malae Vaalele mai le 141,867 ile 2005 ile 152,111 ile 2011 e pei ona iai ile Ata Nu 7 i lalo. O lenei siitaga e tele lava i femalagaiga a tagata Samoa e asiasi mai e vaai o latou aiga faapea le auai ini fonotaga tetele faale-ekalesia ae e laitiiti lava se pasene e faasino i ni malaga a tagata maimoa mai i fafo. Ole fua faatatau ole aofaiga o tagata e taunuu mai ise masina e 12,979 po’o le 417 o pasese e taunuu i Faleolo ile aso.

Ata Nu 7: Fegasoloaiga o tagata pasese, 2005-2011

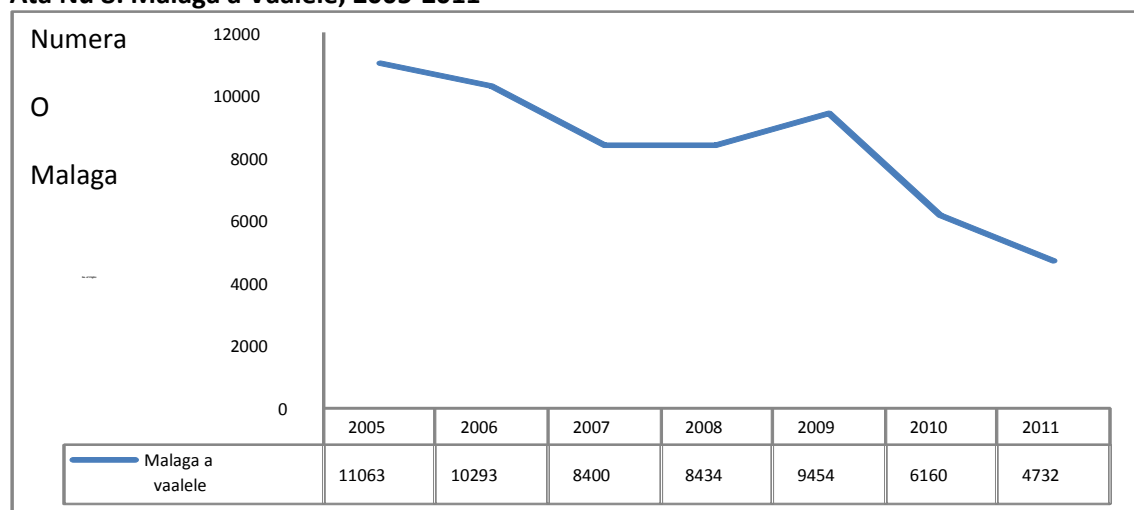

Pulega Malae Vaalele a Samoa

- i. O lo'o atagia mai i iloilogia o auaunaga a malae vaalele le faaitiitia o malaga a vaalele ile 57% mai le 11,063 ile 2005 ile 4,732 ile 2011 na taunuu ile malae vaalele faava-o-malo i Faleolo e pei ona faalia ile Ata Nu 8. O mafuaaga mo lea tulaga ona ole toe tatalaina ole malae vaalele i Fagalii ma faapea ai loa ona see ese ma Faleolo o ia malaga, faapea ai ma le

tapunia ole kamupani ole South Pacific Express Airlines. Ose siitaga laitiiti ile 2009 na mafua ai ona o malaga faaopoopo a vaalele ile taimi ole sunami. E ui ina faaitiitia malaga taunuu, ae ua tumau le numera o tagata femalagaa'i ona ole faaaogaina o ituaiga vaalele tetele. Ole fua faatatau o Malaga a vaalele e taunuu i Faleolo e 374 ile masina poo le 13 malaga ile aso.

Ata Nu 8: Malaga a Vaalele, 2005-2011

Pulega Malae vaalele a Samoa

Tulaga Tau Tupe ma Polokalame o Atina'e

- a. E tele le aafiaga o Samoa ile tulaga tau tupe i mea na tutupu faava-o-malo. Ina ua faatupulaia le ono faatinoina oni faiga faatupu faalavelave ile lalolagi na faatonuina uma ai malae vaalele faava-o-malo ina ia faaopoopoina ni isi o auala e faamausali ai le saogalemu o femalagaiga ise tau taugata ma ua oo ai ina siitia uma le tau ole faatinoga o auunaga tau felauaiga ile ea. E le gata i lea ae na aafia foi malae vaalele i le pepesi o faamai o le SARS ma le H1N1 ona ua iloa le ono pepesi o ia faamai i tagata e femalagaa'i ma na faatino ai loa ni auala o puipuiga e faaitiitia ai aafiaga o pasese ile lumanai. Ole tulaga faaletonu ole tamaoaiga ole lalolagi ua aafia ai foi ma aga a tagata maimoa mai i fafo ona ua taugata feoaiga i vaalele. O nei mafuaaga uma ua amata ona vaavaai iai pulega o malae vaalele i nisi auala eseese e maua ai tupe mo ana auunaga.
- e. Ole faatinoga o nisi auala e maua ai tupe e ese mai malaga a vaalele na amataina ile 2009 ina ua vaaia le sao o ia auala fou e 13% ile aofaiga o tupe maua ale Pulega. E taua le unaia o nei auala ina ia faaitiitia ai le aafiaga ole Pulega ile femoumouai o femalagaiga a vaalele ma pasese ona o mafuaaga le maalofia faaitulagi faapea faava-o-malo.
- i. O le 2010, na tapenaina ai se Fuafuaga Aoa Tetele (2010-2030) mo le 20 tausaga ele Pulega ma sa taumafai ai e fuafua i le lumanai femalagaiga a vaalele e ulufale i Faleolo faatasi ai ma se Fuafuaga Faapisinisi 2010-2015 mo le faatinoga o ni atina'e tetele e moomia ma le faatupega.

- o. Ole faatinoga o nei fuafuaga oloo faataatia mai foi ile Fuafuaga Autasi mo le Pulega 2013 – 2015 ma e iloiloina i tausaga taitasi. I faatalatalanoaga ma i latou uma e aafia i faatinoga o auaunaga tau fela'uaiga ile ea, o ni isi nei o atinae e tatau ona ave iai le faamuamua
 - a. Iloiloga ole faia ose malae vaalele i Satitoa Aleipata;
 - e. Ole atina'e ole toe faaleleia ole malae vaalele i Faleolo ise tau e \$27 miliona tala Amerika, ma e faatupeina e le Faletupe ole Lalolagi. O itu e faamamafaina e aofia ai tulaga ole saogalemu (toe faaleleia/faatina ole malae vaalele, faatauina o taavale fui mu fou ma le toe faalateleina ole vaega ole malae vaalele e feliuai ai vaalele;
 - i. Talosaga le Malo o Iapani mo le toe fausia ose fale fou mo pasese faapea ni auala se 3 e ulufale ma ulufafo ai vaalele;
 - o. Aveese le nofoaga e utu ai le suauu o vaalele mai le vaega e feliuai ai vaalele ina ia malu puipuia ma mautinoa le atoatoa o le saogalemu;
 - u. Ia faaauuina le faalaleleia o nofoaga mo pasese ma unaia le vaega faapisinisi tumaoti latou te faaaogaina avanoa e faia ai ni pisinisi.

A mafai ona faatino nei atina'e mo auaunaga mo tagata e faaaogaina le malae vaalele ole a faamausali ai foi le mulimulitaia o faiga faava-o-malo faapea alafua mo le faatinoga o auaunaga aupito sili ona lelei. O lo'o iai foi le faamoemoe ole Pulega ina ia faaauuina ana auaunaga mo nuu ma afioaga e ala i le faaaogaina o auaunaga tau tineimu ma nisi faalavelave faafuasei aemaise ai ole faaauuina ole tatalaina o malae vaalele i Savaii ae e leai se tupe mama o maua mai ai.

Mataupu lona 2: O taaiga/fesuaiga ma faafitauli

2.1 O Taaiga/ fesuaiga ma mafuaaga

- a. E tusa ai ma fa'atalatalanoaga ma e uma e aafia ile Vaega o Fela'uaiga faapea iloiloga o lomiga ma lipoti o iai, ua maitauina le ataata mai oni suiga faatasi ai ma itu e unaia nei suiga ma ono aafia ai le atiinaa'e o le Vaega o Felauaiga. E taua le mataitu lelei o nei tulaga ina ia mafai ai ona faia ni fuafuaga mo se vaitaimi umi ile lumanai ina ia mafai ona tali atu i manaoga o tagata ao avea malie Samoa ma vaega ole tamaoaiga ole lalolagi e ala lea i maliega tau fefa'atauaiga ma le puipuiga malu o atunuu ole itulagi faapea le lalolagi.
- e. O nei taaiga e tatau lava ona faaofi i taunuuga ma auala e faatino ai fuafuaga no atiinaa'e ua ave iai le faamuamua mo le piriota 2013 – 2018. O se faataitaiga: E ono faatupulaia le aofai o tagata e ausia tupe maua e faia ai ni pisinisi i fafo atu ole taulaga i Apia ma isi vaega o Upolu. O lona uiga e ono faatoateleina le aofai o tagata e tausavali i nofoaga o iai a latou pisinisi faapea ai le faateleina o taavale e felauaia oloa. A sa'o faiga faavae e faatupulaia ai faiga faapaaga ile va ole malo faapea le vaega tumaoti faapisinisi mo felauaiga ina ia lelei faatino ma pulea auunaga moomia, o lona uiga e moomia le mataituina ole gasolo mai ile taulaga o nuu i tua ma ituiga auunaga e manaomia e tagata faapea ai fesuaiga ole tulaga ole soifuaga ole a iai ileperiota o lenei Taiala.
- i. O taaiga ma aafiaga ole vaega o felauaiga oloo ootoo atu ile Ata Numera 9 i lalo o vaega lautele e 5.

Ata Nu 9: Taaiga ma tulaga e uunaia ia taaiga

2.2 Ole faaleleia ma le fausia o auala ina ia gafatia fesuiaiga ole tau

Ole faatupeina ma le ono mafai ona faaauuina

- a. Ole a avea ma luitau tele ile Malo le faatupeina o ni atina'e fou tau auala aemaise ole tausia ona o faafitauli tau ile tofogiina o aitalafu ale Malo. Ole mea lea e tatau ai ona sailiili ni isi avanoa e faasaga ai le vaega tumaoti faapisinisi ile faatinoga o nei auaunaga e ala lea ile fuafuaina o tau ole auaunaga e tusa ai ma le faaogaina; e pei ole faaogaina o lafoga ole suauu e fausia ai auala. Sa fautuaina foi lea tulaga ile amataga ole atina'e mo le Puleaina Lelei o Aseta ma Atina'e tetele ale Malo (SIAM-2).
- e. E tatau ona talanoaina ma le Matagaluega o Tupe auala uma e faaogaina iai tupe maua mai i lafoga ole suauu. E le lava le vaega tupe ua faamatuu atu ile Pulega mo Fela'uaiga ile Laueleele ele Matagaluega o Tupe e fausia lelei ai auala ina ia gafatia fesuiaiga ole tau faatasi ai ma le tausiana o auala ina ia umi o aoga ma faaogaina. Ole vaega tupe ua fuafuaina e moomia mo lea faamoemoe ile tausaga e tasi e \$45 miliona. O lenei vaega tupe e faaopoopo lea i vaega tupe oloo fai ma sao ole Malo i atiinae tetele oloo faatupeina mai i fafo
- i. O lo'o iai se popolega ile faatupulaia pea ole numera o taavale e faatau mai i tausaga taitasi ona ole utiuti o auala mo feoaiga aemaise i taimi e pisi ai auala. Ose tulaga e tatau ona ave iai le faamuamua ole faia lea ose faiga faavae e faatapulaa ai le numera o taavale. Talu mai ona avea Samoa ma sui auai ole Faalapotopotoga o Fefa'atauaiga ale Lalolagi ile 2011, ua faapea ona toe ave ese ai le faiga faavae sa iai e faasa ai le toe aumaia ile atunuu o taavale e iai foeli ile itu tauagavale. E le gata i lea a ole faiga faavae e faasaina ai ni taavale ua silia tausaga faatapulaa e faasaina foi lea i lalo o aiaiga ale Faalapotopotoga o Fefaatauaiga ale Lalolagi. Ua tatau nei ile Malo ona vaavaai ini faiga faavae e faia ai se faatapulaa e aafia ai kasa ona e sau ile afi ole taavale poo ni lafoga e faavae ile tele o tausaga o faaoga le taavale..

Ole fausia ma le tausia o auala

- a. Ose vaaiga ise taimi umi e tatau ona toe faaititia le numera o auala ona ele gafatia ele Malo ona tausia nei auala ina ia gafatia fesuiaiga ole tau aemaise ai ole faamausaliina ole iai pea o nei auala ise lelei e talafeagai ma alafua fava-o-malo. E tatau ona toe fuafua le faagasologa ole mataituina ma le tausiga o auala e fua i aiaiga tau ile tamaoiga aemaise o manaoga o tagata lautele. Ole taimi nei ole faiga oloo tausia ai auala ole ave lea ole faamuamua i magaala ele o lelei ma saogalemu ae le ose polokalame faaauuina mo auala uma. E le gafataulima ina nei tulaga ma e le o vaai foi i mafuaaga ua ala ai ona le lelei ia magaala. A mafai ona fai se polokalame mo le teuina o auala ise faiga faifai pea ma faaauuina ole a faapea ona fesoasoani ile faapa'uina ole tau ole tausiga ole taavale ma ole mafuaaga lea ole tatau ona tagai le Malo ile le lava o vaega tupe e faamatuu mo le teuina ma le tausiga o auala.
- e. O lo'o fa'aaauu pea matafaioi a le Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Eeseese e asia ma mataitu aseta uma a le Malo e aofia ai le fausia ma le toe faaleleia o auala tetele ina ia mautinoa le lelei atoatoa ma ia ausia ona tapulaa uma e tusa ai ma taiala ma faiga faavae a le Malo.

- i. E moomia le faamalosia ole iai o agavaa ma tomai ole aufaigaluega ale Pulega e pulea lelei le vaaiga ma le teuina o auala aemaise o konekarate latou te faatinoina nei galuega. E le gata i lea ae e tatau foi ona mafai ona mataitu ma vaai lelei nei konekarate ina ia faaleleia atili alafua mo le fausia o auala. E tatau foi ona iai se avanoa e faaleleia ai tomai ma agavaa ole au fai konekarate e ala i ni polokalame faaleaoaoga ale Pulega faatasi ai ma isi o Matagaluega talafeagai ale Malo e pei ole Matagaluega o Punaoa ma le Siosiomaga.
- o. E tatau ona toe vaavaai ile toe faaleleia o auala uma ina ia gafatia fesuaiga ole tau ma e lei mafai ona faaofi lea tulaga i auala ua maea ona fausia. Ao faatupulaia le malamalama o tagata i nei tulaga, faatasi ma le faatinoga o polokalame e tali atu ai i fesuaiga ole tau, ua amata foi ona faaofi ia tulaga ile fuafuaga, fausaga ma le vaaiga lelei o auala. E taua le iai ose suesuega pe faapefea ona ausia le gafataulimaina e auala o fesuaiga ole tau e ala lea ile toe fuaina o nei auala ma resitara ile resitara o aseta ale Pulega o Felauaiga ile Laueleele ina ia mautinoa ai le iai oni faamaumauga mausali.
- u. O lo o iai popolega a paaga i nisi o atinae i le Vaega o Tamaoaiga mo Fela'uaiga Samoa. O nei atinae e aofia ai le faalauteleina o le auala i Vaitele, o le toe faaleleia o Vaisigano ma le auala laupapa i Leone.

Auala o feoaiga – o le vaega e le feoi ini taavale afi

- a. E le o mafai ona tali manaoga o tagata uma e faaaogaina auala ile faiga o fausia ai auala tetele e pei o tagata savavali ma le au tietie uila vili vae sei vagana ai ni vaega itiiti o auala i Apia. Ao fuafua le faiga o auala e tatau lava ona iloa auala e tele ina faaaogaina e tagata savavali faapea tagata e iai uila vili vae ina ia tatau iai le faia o ni aiaiga mo le saogalemu ma le mafai ona faaaogaina o ia auala e ala ile fausia o ala savali ma auala e o ai uila vili vae. E tatau foi ona vaavaai ile faaaogaina o nei auala e tamaiti, o tagata matutua faapea tagata e iai manaoga faapitoa ina ia iai ni kolosi o auala ma ni isi faiga e faaitiitia ai le o saosasoa o taavale.
- e. O taavale la'u pasese ma pasi o auunaga ia e faia ele vaega tumaoti faapisinisi. Ia iai se faiga lelei e laisene ai taavale la'u pasese ma pasi ma faamanino lelei ai tulaga ma aiaiga o nei laisene. E tatau foi ona mataitu lelei le usitaia e tagata fai pasi ma taavale lau pasese o nei aiaiga ae maise ai ole faatinoga o faasalaga pe afai e le usitaia.
- i. E tatau foi ona vaavaai ile tulaga putuputu e iai taavale ile auala i Mulifanua i taimi pisi. E tatau ona mataitu lelei le lelei faaaogaina o auala e taavale, e ala ile faatupulaaina ole numera o taavale e tatau ona iai i Samoa, faau ese taavale mai i magaala vaapiapi toe toatele tagata savavali, ole faaaoga lelei o nofoaga e faatu ai pasi ma taavale lau pasese, ole faatulaga lelei ole polokalame mo le toe teuina o auala faatasi ai ma le vaavaai i auala e faaleleia ai nofoaga e faatutu ai taavale ile taulaga.

Ole saogalemu o auala

- a. Ose vaega taua lenei mo auala uma ole atunuu. Ile taimi nei e le o iai ni faamaumauga maumautūtū i manu'aga ma tagata e maliluu ona o faalavelave tau taavale ae olo'o iai ni molimau ile faatupulaia o ia tulaga. Ole a tele se fesoasoani pe afai e mafai ona fefa'asoa'i faamatalaga ma faamaumauga ile va ole Matagaluega o Leoleo, ole Faalapotopotoga o

Tau i o Faalavelave Faafuasei, faapea Auaunaga Faa-le-soifua maloloina ina ia mafai ona iloa poo fea tonu nofoaga o iai ni auala e tutupu soo ai faalavelave tau taavale faapea ai ma ituaiga o taavale e aafia ai. E tatau ile Pulega ona vaavaai ile siitia ole saogalemu o taavale aemaise ole malamalama o tagata lautele ile matuia o faalavelave tau taavale ina ia iai ni suiga i mafauauga o tagata i nei tulaga ma faia ai ni suiga i amioga e faaititia ai le tutupu o nei faalavelave.

- e. Ole maitau ale Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele e oo atu ile 30% le aofai o taavale olo'o faaaogaina auala i nuu i tua e le'o laiseneina ma ole a avea lea tulaga ma mafuaaga ole ono afaina ai o tagata e feoi i ia taavale aua e le'o lelei le tulaga o iai vaega e mautinoa ai le saogalemu ole taavale e pei o taofi, o fusipau faapea le tulaga lelei o pa'u. E tatau ona vaavaai ise auala e tosina mai ai le au fai taavale ina ia laiseneina a latou taavale.

2.3 Auala e faaleleia ai le saogalemu ma le malu puipuia o auaunaga o fela'uaiga ile sami.

Ole saogalemu ma le malu puipuia

- a. Ose popolega tele ile saogalemu o auaunaga o felauaiga ile sami aemaise ole usitaia o aiaiga ma alafua o le ausia o lea tulaga. E tatau ona iai i tala faatatau o tupe ni vaega tupe e tausia lelei ai pe faafouina foi mea e manaomia mo le laveaiina o soifua o tagata pe a iai se faalavelave ile sami faapea mea e tape ai afi. E tatau foi ona iai se avanoa e faamalamalama ai mo le silafia o le au tautai le tau ole iloa ole tala ole tau mo lea aso ma lea aso, ole lelei male saogalemu o vaa fagota ae maise ole 'aia le taumafai e soona faatumu uta a vaa fagota faatasi ai ma le faaaogaina o faailo pe a iai se faalavelave ile sami.
- e. E tatau foi i le vaega o Fela'uaiga ile sami ona usitaia aiaiga ole malu puipuia o tuaoi ma isi atunuu ina ia le gata ile puipuia ai ole atunuu mai faiga faasolitulafono ae faapea foi le puipuiga o lona siosiomaga o meaola eseese o lo'o ola ai mai le faaulufaleina mai o manu ma iniseti faalafua. Afai e iai ni popolega o le afaigaluega ale Pulega o Uafu ma Taulaga o Vaa i ni pasese e ulufale mai poo ni uta oloo latou aumaia, e ia i latou le malosiaga e faafesootai ai tagata ofisa o tiute faapea puipuiga ole faaulufale mai o manu ma iniseti faalafua mo se fesoasoani.
- i. E ono aafia tele aseta ma nofoaga e faatino ai auaunaga tau felauaiga ile sami i le tau aemaise i taimi o matagi ma timuga e le gata i uafu, fale ma vaa ae faapea foi ma masini. E tatau ona faataatia ni vaega tupe aua le tausiga o nei aseta ae maise ai ole faaaogaina tele i taimi o faalavelave faafuasei faalenatura.

Ole tulaga o iai auaunaga ma tulaga tau tupe

- a. O le luitau taua oloo feagai nei ma le Pulega ole tulaga le lelei o iai le puleaina o tupe. Ua tatau ai ona toe iloilo lana fuafuaga faapisinisi ma vaavaai i ni avanoa e faaititia ai tupe alu ae faateleina tupe maua. E tatau ona toe iloilo le tau ole faaaogaina o uafu, faapea le tau o felauaiga o uta ina ia faamautu ise tulaga e talafeagai ma le faaaogaina o ia auaunaga.
- e. Sei vagana ai taimi e tele ai femalagaiga ile va o Upolu ma Savaii i taimi o aso malolo faatulafonoina, e le taitai ona gafatia e le tau o pasese ma le tau o fela'uaiga o uta le tau atoa e

moomia mo ia auaunaga. Talu ai ona ole leai oni faiga faatauvaga ona o le utiuti ole maketi ole mafuaaga lea e le mafai ai ona fetu'unai pasese o tagata faapea le tau o uta. Afai e iai se siitaga ile maualuga e fetau ma le faatinoga ole auaunaga, o lona uiga ole ā toatele nisi ole atunuu aemaise i latou e alala i Savaii ole a le gafatia ia tulaga. O le a tele foi le aafiaga ole atinae ole tamaoaiga ona ole taua o nei auaunaga ile faagasologa o oloa ma auaunaga. Ua tatau ile Matagaluega o Tupe ona vaavaai i ni auala e faamāmā avega ai ile Pulega o Uafu ma Taulaga faapea le Kamupani Vaa a Samoa.

- i. E tusa ai o faiga faavae mole toe faatauina o ni isi aseta ise taimi ile lumanai ole mafuaaga lea ua faatu ai se faaputugatupe mo le faatauina o ni vaa e sui ai le fuavaa o iai nei ma oloo fuafuaina ile Tala ole Tupe le faatupuina lea o lea faaputuga tupe ile 10% i tausaga taitasi. O lo'o mafai ona tuuina atu se vaega o lenei faaputugatupe i polokalame e toe faola mai ai tupe e ala ile tului e pei ona faia ele UTOS ise tului e 5%.

Fefa'atauaiga faava-o-malo

- a. Ua tele ni tupe ua alu ile toe faaleleia o atiinaa'e tetele ile uafu i Apia, Salelologa ma Mulifanua faapea le uafu i Aleipata ma le nofoaga e toso ai vaa. E tele se avanoa e mafai ona faatino ai e Samoa nei auaunaga mo atu motu e tau lalata mai e pei o Amerika Samoa, Atu Kuki, Toelau ma Tuvalu. E tatau ona faia ni isi sailiiliga ile ono mafai ai ona faia o nei auaunaga, o avanoa mo fefaatauaiga faapea ma isi tulaga uma e lagolago ai le faatinoga o nei auaunaga e Samoa.
- e. E iai taimi ole tausaga e faigata tele ai ona ofi mai vaa ile taulaga o vaa i Apia ona ole malosia ole aave o galu ma e ono avega lea tulaga ma faafitauli ile avega o Samoa ma nofoaga tutotonu mo nei auaunaga mo isi atunuu ole Pasefika. Oloo fautuaina i lenei Taiala le faia ose sailiiliga ile ono faatuina ose isi uafu ma se taulaga o vaa i Vaiusu. Ole latalata o lea taulaga vaa ile nofoaga o fale gaosi oloa i Vaitele ole a aveesea ai le toatuga o iai nei e ala ile uia soo e loli lau uta mamafa o auala ile taulaga o Apia.

2.4 Toe faaleleia o malae vaalele ma le siitia ole tulaga tau ile saogalemu

Tulaga tau tupe

- a. E tatau ona faaauauina faiga oloo maua mai ai tupe a le Pulega mai i auala e le patino i auaunaga tau vaalele. A mafai ona faateleina ni avanoa ile malae vaalele e lisiina atu mo isi pisinisi ole a faapea ona tali atu ai i manaoga o tagata femalagaa'i ma faatupulaia ai tupe maua ale Pulega o Malae Vaalele. E tatau foi ona vaavaai ile faaopoopoina o ni isi kamupani vaalele e afea Faleolo ma e ua faaalua le lagolagoina ele kamupani vaalele a Singapore i lea itu. Ole faatupulaia ole maketi mo tagata maimoa mai i Saina ose avanoa lelei lea mo le Pulega e toe iloilo ai ana fuafuaga fai. Ole iai o Samoa ile ogatotonu ole auala o femalagaaiga ile va o Saina i Sasa'e ma Amerika i Saute ose tulaga lea e ao ina vaavaai iai ile fuafuaina o ni isi ala o femalagaaiga e moomia ai le uia ole Pasefika e vaalele.

O atina'e tetele ma lo latou gafatia o fesuaiga ole tau

- a. Oloo mafai ona gafatia e atina'e tetele o iai ile malae vaalele o manaoga faa-va-o-malo peitai e tatau lava ona toe faaleleia ina ia talafeagai ma le faatupulaia o ia tulaga ile lumanai ae maise ole usitaia o faiga fava-o-malo. O ni isi o atina'e e moomia mo le siitia ole tulaga saogalemu e aofia ai le faataina lelei faapea le faaleleia ole malae vaalele, ole faaleleia o

moli, faapea masini e faa'oga e faatonutonu ai malaga a vaalele. E tatau foi ona mataitu le ausia e kamupani vaalele uma oloo galulue i Samoa o tulaga faatulafonoina ole saogalemu ma le malu puipuia.

- e. Ona ole tau lalata ole malae vaalele ile sami faapea le aafia i timuga ma matagi ile tele o aso, o lea ua alagatau ai ona faamautu ni auala e puipuia ai ia aseta taua.

Atina'e o auunaga tau felauaiga ile ea faalotoifale

- a. Ole luitau autu mo auunaga tau felauaiga i le ea faalotoifale ole mafai lea ona tausia lelei ma toe faaleleia aseta o iai i Maota, Fagalii ma Asau aemaise ole faatupeina oni atinae fou e pei ole malae vaalele i Aleipata. Ua tatau i kamupani vaalele e lua oloo faatinoina ia auunaga ona vaavaai i ni auala e tilotilo iai i ni manaoga faapitoa o pasese ma uta e felauai ina ia foia ai le faatauva mo pasese lava e tasi.
- e. E taua tele foi le faasoso's ona faatautaia o iloiloga ole tulaga o iai le saogalemu male malu puipuia o malae vaalele e tolu.

2.5 Faamalositia o faiga o pulega ole Vaega o Fela'uaiga

O matafaioi faaletulafono, faatonutonu faapea vaega o faalapotopotoga e faatinoina auunaga

- a. Ole faatinoga ole suiga ile Tulafono mo le *Matagaluega o Galuega, Fela'uaiga ma Atinae Eeseese 2002* faapea le *Tulafono mo Fela'uaiga ile Laueleele 2007* ole a mafai ona maua ai se faamaninoga ole matafaioi faatonutonu ale Matagaluega mo le vaega o Fela'uaiga ile Laueleele. E iai foi matafaioi faatonutonu ale Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele mo ana paaga latou te galulue faatasi. O lo'o talanoaina foi ile taimi nei matafaioi faatonutonu i lalo ole *Tulafono mo Vaalele ma Malae vaalele 1998* lea oloo faamalositia ai le matafaioi faatonutonu ale Matagaluega o Galuega, Felauaiga ma Atinae Eeseese ile vaega o vaalele sivili. Ole a gafa ma le vaega faapitoa ole Matagaluega le vaaiga aoao ole usitaia ma le mulimulitaia e atinae uma tau le vaega o Fela'uaiga o faiga faavae ale Malo ma tulafono e faasino ile siosiomaga. E mafai ona faamaopoopoina lea tulaga ile galulue faatasi o Matagaluega uma ma faalapotopotoga e aofia ile Vaega o Fela'uaiga.
- e. E tatau ona toe iloilo ina tulafono ale Pulega o Uafu ma Taulaga o Vaa ina ia mafai ona faaofi atu iai aiaiga faaitulagi ma faava-o-malo aemaise o sootaga ma isi vaega maoti e iai tagata maimoa mai i fafo, o Faatoaga, o le Siosiomaga faapea le soifua manuia o Nuu ma alalafaga.
- i. E tatau ona toe iloilo le faatumauina ole Vaega e pulea aseta ile PUMA. O lalo ole *Tulafono mo le Matagaluega o Galuega 2002* oloo iai se aiaiga e faatatau ile pulega o aseta ma ua tatau foi ona toe iloilo ina. E mafai foi ona tutoatasi le vaega faapitoa mo le faamaopoopoina uma o galuega ma auunaga tau felauaiga poo le faaopoopo ile vaega o Fuafuaga ma Faiga Faavae ale Matagaluega o Galuega, Felauaiga ma Atinae Eeseese. Peitai e tatau lava ona vaai toto'a i le lē gafatia ele afaigaluega o iai nei ile Vaega o Fuafuaga ma Faiga faavae e faatinoina le mataituina o le faatinoga o lenei Taiala.

- o. Ose tasi o Faiga Faavae ua tatau ona toe iloilo ole tulaga lea ile faaulufale maia o taavale afi. Ua faatupulaia le aofai o taavale ua auina mai ile atunuu sa faaaogaina muamua talu ona suia le itu e feoai ai taavale ile tausaga e 2009. Ole aofaiga o taavale ua laiseneina ma ua mautinoa le alaga tatau ona feoai i auala ile tausaga e 2008 e na ole 8,064 ma ole faaopoopoga lea e 103% pe a faatusa ile tausaga e 2012 lea na faamauina ai taavale ua resitaraina e 16,396. E ui ina ua faafaigofie ai feoaiga a tagata nuu, olo'o tumau pea se popolega ona ole siitia ole tau mo le auina mai o nei taavale mai i fafo, ole tausiga, faatupeina o penisini faapea ai ma le faatupeina ole faatamaia o nei taavale pe afai ole a le toe aoga. E tatau ile Taiala ona vaavaai i nisi auala e tali ai i manaoga o tagata lautele mo le faafaigofieina o feoaiga e pei ole faatupeina ele Malo o se polokalame o auala o feoaiga.

Faatupulaia o agavaa ma tomai

- a. O lo'o iai pea ni matafaioi e le'o iai ni tagata faigaluega aemaise o tagata e iai tomai faainisinia faapea tomai ile faiga o fuafuaga ma le pulea lelei o tupe i totonu o vaega uma o Fela'uaiga ma e aafia ai foi le mafai ona faatino o auunaga. E faatoa mafai ona foia lea tulaga pe a lelei ni totogi e ofo atu i tagata faigaluega ale Malo. O lo'o iai foi se manaoga tele ile siitia o tomai ma agavaa ile vaega tumaoti faapisinisi aemaise le au fai konekarate ma e tatau ile Malo ona tagai i auala e tali atu ai i ia manaoga.
- e. E le o lelei foi le tulaga o faamaumauga i vaega uma o Fela'uaiga. E faapea foi le le o iai ose faiga faaonapo nei e resitara ai aseta e umia e faalapotopotoga tau fela'uaiga ale Malo. O lona uiga ole a le mafai ona faaoga faamaumauga e taitaia ai ni faaiuga fai ma ole a le mafai foi ona mataitu le tulaga o iai fela'uaiga aemaise ole usitaia o tulaga faava-o-Malo. Ua tatau foi ona ave le faamuamua ile faamaopoopoina o le faiga o faamaumauga ma faamatalaga tau fela'uaiga.

2.6 Ose vaega maoti e puipuia le siosiomaga, faaaogaina tatau malosiaga ma mafai ona tali atu i manaoga o Tagata lautele.

O se siosiomaga gafataulimaina

- a. Ose vaega o fela'uaiga gafataulima e na te:
 - Mafai ona tali manaoga o tagata taitoatasi, kamupani ma tagata lautele i ni auala saogalemu;
 - E gafatia e tagata le tau o auunaga, e lelei faatino auunaga ma e mafai ona ofo mai ni auala eseese o felauaiga mo le filifiliga a tagata;
 - E maualalo le aafiaga o ni eleele e faaaogaina ma le tulaga tau ile pisapisao;
 - E fuafua le otaota e maua mai ai i tulaga e gafatia ele siosiomaga ona faatamaia;
 - E faaaogaina punaoa e mafai ona toe faaaogaina;
 - E faaaogaina punaoa e mafai ona toe faaola mai ile vave e le sili atu nai lo le vave e mafai ona maua ai ni isi ituaiga punaoa e faaaogaina;
 - E uunaia ni auala e mauamai ai punaoa mo le faaaogaina tatau ile taimi nei ma le lumanai.
- e. Ole a'uga o fela'uaiga ole mafai lea ona o'o atu ai i galuega, ole maua o oloa ma auunaga eseese faatasi ai ma le mafai ona feasisi ai i aiga ma uo ma e mafai ona faatino uma ia tulaga e ala lea ile faaaogaina o auala e gafatia e le siosiomaga. E oo mai ile taimi nei, ole

leai ose Taiala mo Fela'uaiga ua maitauina ai le faia o ni atina'e e aunoa ma ni faavae lelei aemaise ole amanaia o aafiaga ole Vaega o Fela'uaiga atoa ma isi vaega maoti e iai sootaga ma fela'uaiga. O le Taiala lenei ose taumafaiga muamua lea e tuuititia ai aafiaga ole laueleele, ea ma le sami ile felauaiga o oloa aemaise ole femalagaai o tagata.

- i. O aafiaga ole siosiomaga i fela'uaiga ile laueleele ole filogia lea ole ea i kasa oona faapea le pisapisao o auala o feoaiga. A oo i taimi o mugala e faasalalau le pefu e pa'u o taavale ma e a manavaina e tagata ua afaina ai o latou māmā. E le gata i lea e maualuga tele le iai o kasa oona ile 'ea ona ole tuai o afi o taavale o iai nei ile atunuu ma e matua sili ai lava ona aafia tagata e nonofo i totonu ole taulaga faapea e o nonofo I tafaala ole auala e agai atu ile malae vaalele i Faleolo. O nisi o aafiaga matuia ole faatamaia lea o taavale tuai pe a oo ina lē toe aoga. O lo'o fautuaina ele Taiala le faatautaia o ni auala e mataituina ai male totoa numera o taavale ma le tuai o taavale oloo auina mai ile atunuu ina ia faaititia ai ia aafiaga.
- o. O aafiaga ole sami, gataifale ma le siosiomaga o meaola olo'o iai e mai lea i feoaiga a vaa i ogasami ma alavaa faapea le tuta ai i taulaga o vaa ona o suauu mai i afi o vaa, o kasa e sau mai i ia afi faapea otaota lafoai a tagata feoi ma auvaa. E mafai ona fesoasoani le Kamupani Vaa a Samoa i lea tulaga e ala lea ile siakiina lelei o afi o vaa ma faatino le tosoina o vaa i taimi faatulagaina mo le toe faaleleia o ni mea ua faaleagaina ona o feoaiga. E tatau foi i auvaa ona faia ni polokalame e faalauiloa ai auala e tausia ai le lelei male mama o siosiomaga o ogasami e pei ole fautuaina o pasese ina ia aua le faotaota ma lafoaiotaota ile sami.
- u. E faigata ona saunia ni auala e faaititia ai le aafiaga ole ea ma le vanimonimo ona o fela'uaiga ile ea. Ae peitai, e mafai ona faaititia le numera o taavale e agai ile malae vaalele e faatali vaa pe faaee foi ni pasese e ala lea ile iai lea o ni pasi lau pasese faapitoa ae totagi ise tau talafeagai e momoli ai tagata.

Ole malosiaga fuafua tatau

- a. E mautinoa ole itu taua e unaia ai le atina'e ole tamaoaiga ole maopoopo lea o fela'uaiga e atoatoa ona lelei ma mafai ona faafaigofie le fela'uaiga o tagata ma a latou uta ile 'ea, sami ma le laueleele ele gata i tototnu lava ole atunuu ae faapea foi faava-o-malo. Ua mautinoa foi ole ituaiga o malosiaga oloo faaaogaina ile tele o auala o fela'uaiga o suauu ia mai fafo. Ua mautinoa ua vave ona gata punaoa oloo maua mai ai nei suauu ma oloo iai se fuafuaga faatatau e oo atu ile 2020 ua pa'u i lalo le suauu e maua mai i atunuu oloo gaosia ia punaoa. O lona uiga e ono faapoopo pea i luga le tau ole malosiaga oloo faaaogaina ona ole a taugata foi auala e vili mai ai suauu o totoe ile manava ole elelee ma faamamāina.
- e. Ole tau ole suauu mo Samoa e maualalo atu na i lo le tau oloo faatau ai i isi atunuu ole Pasefika ona ole faiga ua filifilia ele Malo e aumai tasi ai le suauu mai i atunuu i fafo. Ole 1998 na amata ai ia fuafuaga ile tasi ole kamupani na te aumaia suauu ma isi oloa e gaosi mai ile suauu ma faatauina i Samoa ma e tai lima tausaga o lea konekarate. O lea faiga ole a mafai ai ona taofiofi tau o suauu ma penisini pe afai e talafeagai ma le tau o maketi ole suauu i atunuu i fafo. Ole maualuga ole faaaogaina o suauu faatasi ai ma le siitia ole tau ole suauu ua atili faatupulaia ai tupe e faaalu ile auina mai o nei oloa. Ole ola ma le faatupulaia

o le tau o felauaiga ua mafua ai le mauaole ole manaoga mo le suauu ma ole a faaauu ai pea le iai o lea tulaga mo se vaiitai.

- i. Ile tausaga e 2010 na oo ai le faaaogaina o pisinisi ile 90.9 miliona lita, ma ose siitaga foi lea e 5.9 % mai i le 2009 (88.2 miliona lita). Na faaaogaina ele vaega o Fela'uaiga le 67.9 % ole faitau aofai o suauu na faaaogaina ma e tusa lea ma le 60.6 miliona lita o suauu, peitai ose pa'ū lea e tusa ma le 1.2% mai le tausaga 2009. Ole vaega ole malosiaga tau eletise na faaaogaina le 20.8 ole suauu atoa na faaaogaina ma e tusa lea ma le 18.95 miliona lita mo le saunia ole eletise ma ose siitaga lea e 5.9% talu mai le 2009. Ole vaega totoe e 12.5% e faasino lea ile vaega o pisinisi ma tagata lautele. E tatau ona faaoga tatau suauu ina ia mafai ona faaitiitia le alualu pea i luga ole tau o suauu ise taimi puupuu faatasi ai ma le vaavaai poo a ni isi auala e gaosia ai malosiaga e faaitiitia ai le faalagolago i suauu taugata.
- o. Ua tatau ona vaavaai le vaega o Fela'uaiga ile ono siitia pea i luga ole tau o fela'uaiga ile piriota o lenei Taiala. Oloo faaoga foi malosiaga mo le gaosia o taavale, vaa ma vaalele faatasi ai ma atina'e tetele ile Vaega o Fela'uaiga, o lona uiga ole a faapea foi ona tuuina nei siitaga o tau i le na te faaaogaina nei auaunaga ma ole a faapea foi ona siitia ai tau uma o fela'uaiga.
- u. Ole a le mafai e Samoa ona fai se fua faatapulaa i manaoga tau fela'uaiga ona ole faalagolago tele ole tamaoaiga i oloa e auina mai i fafo, o aafiaga ole atina'e o tagata maimoa mai i fafo faapea ai ma le mamao ese mai o Samoa mai i atunuu oloo gaosi ai nei oloa faapea foi ma le mamao mai i atunuu oloo malaga mai ai tagata maimoa mai i fafo. Peitai e tatau lava ona unaia le faaaogaina o auala o fela'uaiga e le taugata e pei o pasi, uila vili vae, savali ma solofanua ma faaitiitia le faaaogaina o taavale lau pasese ma taavale a tagata taitoatasi. Ua amata foi ona vaavaai le Malo ile tuufaatasia o auaunaga e iai sootaga ise nofoaga se tasi ina ia faaitiitia ai le femalagaa'i o tagata aemaise e e faimalaga mai i Savaii ma nuu i tua e sailia nei auaunaga. E tele le avanoa e faaoga ai ni isi o polokalame e faaoga ai faiga faaonaponei e pei ole polokalame ale Matagaluega o Aoga e faaoga ai le uepaga o faamatalaga mo fesootaiga ma faatino ai auaunaga na i lo le feoai mai ile taulaga mo le fia maua o nei auaunaga. Ua unaia foi le vaega o pisinisi ina ia tagai ile faatūtūina o lala o a latou pisinisi i nofoaga tau mamao ole atunuu e fa'afaigofie ai ona o latou maua o ia auaunaga i se tau taugofie.

O auaunaga mo le soifuaga lautele

- a. Ole lelei o fesootaiga tau auala ole faigofie foi lea ona maua auaunaga fa'aleaoga, ma le soifua maloloina ma maua ai se soifuaga manuia. Ua o gatasi ia tulaga ma le faamoemoe ole Malo ina ia vave ona ausia Sini ole Meleniuma ao lei oo ile tausaga faatulagaina ile 2015. Mai i faamaumauga ua iloa ai le tuuitiitia ole aofai o tagata oloo feagai ma faigata ole soifuaga nei; ua ausia le maua uma e taimaiti e i le va ole 6-14 tausaga o aoga ile tulaga lua; ua amata ona faaitiitia le va ole aofai o tama ma teine oloo maua avanoa o aoga i aoga mauuluga ma ua amata ona ausia tulaga ole iai ose siosiomaga e gafataulimaina.

- e. Ole manaomia o auaunaga tau Fela'uaiga oloo mafai ona fuaina ele Ofisa o Faamaumauga e ala lea ile Fua o Felauaiga(TI)⁷. A fuafua ile tau o oloa ma auaunaga na faamauina ile masina o Iulai 2013, ua iloa ai ole siitaga ole tau ole suauu faapea pasese o vaalele ile va o Apia ma Aukilani ua mafua ai ona sii le Fua o Felauaiga ile 2.4%. E tatau lava ona mataitū le gafatia e tagata lautele ole tau o auaunaga tau fela'uaiga ae maise i latou e maulalo le tamaoaiga.
- i. Ua faateleina asiasiga i nuu i tua ona ua lelei auala ma ole mafuaaga foi lea ole lelei ona faatino ole tele o atina'e fou ma polokalame o iai nei. Ua mafai foi ona unaia ai le faaleleia o auaunaga i isi vaega maoti ona ua lelei auala e pei ole suavai ma le polokalame ole tumama lautele o afioaga. Ua mafai foi ona maua nisi auaunaga lelei e pei o falemeli ma le faatututina o lala o fale tupe i nuu i tua. E le gata i lea, ae ua faatupulaia foi le numera o fale fou ua fausia ona ua faigofie fela'uaiga o oloa. Ua faaopopoina le lelei o fesootaiga ile faaogaina o telefoni feaveai faapea le upega o fesootaiga. O soo se nofoaga lava e lelei fesootaiga tau auala e vave foi ona tali atu i ni manaoga i taimi o ni faalavelave faafuasei e pei o afi, lologa ma afa. Ua le toe maua tulaga sa iai i aso ia ona ole mamao o afioaga faatasi aiu male leaga o auala e oo ai iai.
- o. O se tasi o avanoa taua ile faatinoga o lenei Taiala tuufaatasi mo vaega uma tau Fela'uaiga ole siitia lea ole tulaga o fesootaiga ile va o Vaega o Fela'uaiga ile 'ea, laueleele ma le sami. Ose faataitaiga ole mafai lea ona faafetaui taimi o malaga a vaa ile va o motu ma le taunuu mai o malaga a vaalele. Ele gata i lea ae e mafai foi ona vaavaai i auala e faaititia ai malaga a loli la'u uta tetele ile va ole uafu i Apia ma nofoaga e taunuu iai ia uta. E tatau foi ona fuafua tatau femalagaiga a taavale la'u uta tetele a tagata taitoatasi ina ia aua nei poloka auala ae maise i nofoaga e tau lalata ile taulaga i Apia faapea Salelologa. Ole a talafeagai lea ma le tau faavasega ina o malaga a taavale la'u uta ae ole a faapea foi ona solo lelei ai le feoaiga o taavale ma lelei mo le siosiomaga.

⁷ Ole Fua ole tau o felauaiga ose vaega ole lisi ole tau o oloa ma e tai masina ma fuaina.

Pepa faaopoopo 1: Lisi o lomiga taua

Tulafono

Igoa	Tausaga	O ai e patino iai
Pulega o Tupe ale Malo	2001	Matagaluega o Tupe
Tulafono mo Vaalele Sivili	1998	Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese
Tulafono Faatonutonu mo Alavai	2007	Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese
Tulafono o Vaa	1998	
Tulafono o Felauaiga ile Laueleele	2007	MWTI/LTA
Tulafono mo le Matagaluega o Fela'uaiga.	2002	Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese ma Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele
Tulafono mo faalapotopotoga ale Malo ma teuteuga	2001, Me 2011, Novema 2011, 2012	Matagaluega o Tupe

Faiga Faavae ma Fuafuaga Autasi

Igoa	Tausaga	O ai e ona
Taiala ma Fuafuaga Aoao		
Fuafuaga mo atiinae e faatinoina	2012-2015	Matagaluega o Tupe
Taiala mo le Atiinae o Samoa	2012-2016	Matagaluega o

		Tupe
Taiala mo le Atiinae o Samoa	2008-2012	Matagaluega o Tupe
Mataupu tau Felauaiga - lomiga	2011	Matagaluega o Tupe
Taiala mo Atiinae tetele	2011	Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese
Fuafuaga a Vaega maoti		
Taiala mo Fuafuaga faavaega maoti	2009	Matagaluega o Tupe
Taiala mo le Vaega ole Suavai	2012-2016	Matagaluega o Punoa Faanatura ma le Siosiomaga
Taiala mo le atiinae manuia o nuu ma alaafaga	2010-2015	Matagaluega Tamaitai Nuu ma Agafesootai
Fuafuaga Autasi		
Faalapotopotoga Felauaiga ile Laueleele	2013-2015	Pulega Felauaiga ile Laueleele
Matagaluega o Galuega Felauaiga ma Atiinae Tetele	2013-2015	Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eeseese
Pulega o Uafu ma Taulaga	2013-2015	Pulega o Uafu ma Taulaga
Pulega o Malae Vaalele	2013-2015	Pulega o Malae Vaalele
Kamupani Vaa a Samoa	2013-2015	Pulega o Malae Vaalele
Fuafuaga Faapisinisi Pulega o Malae Vaalele 2010-2015	2010	McCormic Rankin

		Cagney & KVAConsult
--	--	---------------------

Lipoti o Atinae

Igoa	Tausaga	O e ona
SIAM Vaega 2	2008	MOF

Pepa faaopoopo 2: Lisi o tagata na faatalanoaina ile masina Iulai-Aokuso 2013

	Suafa	Tulaga	Faalapotopotoga
1	Vaaelua Nofo Vaaelua	Ofisa Sili o Pulega	MWTI
2	Leota K Perelini	Pule Lagolago –Vaega o Fela'uaiga Laueleele	MWTI
3	Nanai J Saaga	Pule Lagolago –Vaega o Vaalele sivili	MWTI
4	Faleniu Alesana	Pule Lagolago –Vaega o le Gataifale	MWTI
5	Paulino Pania	Pule Lagolago –Fuafuaga ma Faiga faavae	MWTI
6	Faamaini Vaa	Pule Lagolago –Auaunaga lautele	MWTI
7	Emanuelu Lesatele	Ofisa sinia - Auaunaga Lautele	MWTI
8	Ausetalia Tanuvasa	Ofisa sinia Vaalele sivili	MWTI
9	Mose Mosile	Tausi tusi	MWTI
10	Makerita Aiono	Ofisa sinia- Vaega o le Gataifale	MWTI
11	Alefosio Senio	Sue tusi	MWTI
12	Yvonne T. Mariner-Viliamu	Ofisa sinia- Vaega oVaalele Sivili	MWTI
13	Foketi Fuimaono	Ofisa o Fuafuaga ma Faiga Faavae	MWTI
14	Elizabeth P O Toomata – Fiti	Vaega o Fela'uaiga i le Laueleele	MWTI
15	Robert Bartley	Vaega o Fela'uaiga i le Laueleele	MWTI
16	Lisabella Ropati	Vaega o Fela'uaiga Laueleele	MWTI
17	Leasi Galuvao	Ofisa Sili o Pulega	LTA
18	Sinapati Ulberg	Pule Sili lagolago –Fuafuaga ma	LTA

		Konekarate	
19	Magele Hoe Viali	Pule Sili	SAA
20	Tufuga Fagaloa Tufuga	Pule Sili	SPA
21	Seinafolava L. Tomane	Pule Lagolago	SPA
22	Mautanoa M. Tanuvasa	Pule o sue tusi	SPA
23	Tuaiaufai A. Tuimauga	Pule o taulaga o vaa	SPA
24	Papalii Willie Nansen	Pule Sili	SSC
25	Leiataua Samuel D. Phineas	Pule SiliLagolago – Vaega o Galuega faatino	SSC
26	Sooalo Kuresa Sooalo	Pule Sili Lagolago -Vaega o Tupe	SSC

Faatatalanoaga faalauaitete: 7 Aokuso 2013

No.	Suafa	Faalapotopotoga
1	Kuki Sagale	Alnima Motors
2	Nathan Ryan	Apia Haulage
3	Annabel Eager	Faalapotopotoga o Pisinisi Tumaoti
4	Osana Liki	Faalapotopotoga o Pisinisi Tumaoti
5	Pao Jenny Samania	Fale taxi DB
6	Tauleuleu Tiotio	Faalapotopotoga o Malosiaga Faaeletise
7	Bryan Wareing	Ford Samoa
8	Faumuina W Fong	Freight Plus
9	George M Meredith	George Meredith and Associates
10	Sosene Meredith	George Meredith and Associates
11	Maria Samau	Graeva Enterprises
12	Isikuki Punivalu	IPA Associates
13	Epa Tuioti	KVAConsult
14	Nadia Meredith-Hunt	KVAConsult
15	Rose Williams	Law reform

No.	Suafa	Faalapotopotoga
16	Roy Lee	Lee Transport
17	Seimaleula Sinapati Ulberg	LTA
18	T T Leo Bartley	LTA
19	James Tamasese	Lucky Construction
20	Salote Meredith	Matagaluega o Pisinisi, Alamanuia ma Leipa
21	Gitta Faafeao Lopu	Matagaluega o Fesootaiga & Faamatalaga Faatenekolosi
22	Garina T Stowers	Matagaluega o Punaoa Faanatura ma le Siosiomaga
23	Josephine Stowers	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
24	Jude Kohlhase	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
25	Lillian Penaia	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
26	Malaki Iakopo	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
27	Muliagatele Filomena Nelson	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
28	Pauline Pogi	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
29	Salo Sagato Tuiafisi	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
30	Suluimalo Anetaga	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
31	Tuiolo Schuster	Matagaluega o Punaoa Faanatura male Siosiomaga
32	Elita Tooala	Matagaluega o Tupe
33	Faafetai Galuvale	Matagaluega o Tupe
34	Hesea Lauaina	Matagaluega o Tupe
35	Leiataua Henry Ah Ching	Matagaluega o Tupe
36	Maliliga S Vega	Matagaluega o Tupe
37	Michael Kapisi	Matagaluega o Tupe
38	Paula	Matagaluega o Tupe
39	Sione Folialii	Matagaluega o Tupe
40	Shamila Leavai	Matagaluega o Leoleo
41	Rosa Siaoa	Matagaluega Tamaitai Atinae o nuu ma agafesootai
42	Elsa Fruean	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese

No.	Suafa	Faalapotopotoga
43	Erna Lesatele	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
44	Faamaini Fotu Vaa	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
45	Leota Kapeneta Perelini	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
46	Makerita Atonio	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
47	Mose Mosile	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
48	Muliagatele Paulino Pania	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
49	Nanai Junior Saaga	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
50	Quaver Epati	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
51	Taifai	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
52	Tapaga Collins	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
53	Tuilaepa Faleniu Alesana	Matagaluega Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese
54	Tofilau Gebauer	Nadatas Filming & Marketing
55	Tuamanu Tavita	National Carriers Ltd
56	Leitufia Fatu Lafoai	Iunivesete Aoao o Samoa
57	Alfred Betham	Ott Transport
58	Misa Henry	Pacific Freight
59	Jeffrey Hunter	Kamupani Vaalele ole Polenisia
60	Faumuina H Yandall	Private Bus Owner
61	Magele Hoe Viali	Pulega o Malae Vaalele a Samoa
62	Vai Palepua Solaese	Pulega o Malae Vaalele a Samoa
63	Tumanuvao Evile Falefatu	Pulega o Malae Vaalele a Samoa
64	Ueta Solomona Junior	Pulega o Malae Vaalele a Samoa
65	Chris Langton	Samoa Air
66	Veli Lalogafau	Samoa Fire and Emergency Services Pulega o Fui mu
67	Anna Aiolutepa	Silva Transport
68	Sala Leslie Silva	Silva Transport
69	Peseta Ma Arasi Tiotio	Pulega o Eleele a Samoa

No.	Suafa	Faalapotopotoga
70	Capt Herman Overhoff	Pulega o Uafu ma Taulaga
71	Mautanoa M Tanuvasa	Pulega o Uafu ma Taulaga
72	Leiataua Samuel D Phineas	Kamupani Vaa a Samoa
73	Sooalo Roger Stanley	Ofisa o Tagata Maimoa mai Fafo
74	Fiti	Pulega ole Suavai
75	Fuamatuuga Tavae	Pulega ole Suavai
76	Tafale Sisvaih	Samoa Works & Engineering Ltd
77	Lyn Netzler	T&L Netzler
78	Esitone Faletagalou	Fale taxi Toga Aasa
79	Richard Epa	Transam Samoa Ltd
80	Elisabeth T Samia	Virgin/Oceania

Pepa faapoopo 4: Lisi o matafaioi faatino a vaega eseese o Felauaiga

	Faavae faaletulafono	Matafaioi
Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atina'e Eseese		
Vaega uma	<p>Ole matafaioi faaletulafono oloo iai lea ile Vaega e 4 ole Tulafono mo le Matagaluega o Fela'uaiga 1978</p> <p>O isi tulafono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felauaiga ile laueleele 2007 • Matagaluega o Galuega 2002 • Vaalele Sivili 1998 • Vaa 1998 • Tulafono faatonutonu o ala vai 2007 • Tulafono ole toe fetuunaiaga o Matagaluega ale Malo 2003 • Pulega o Tupe 2001 • Faalapopotoga ale Malo 2001 • Galuega ale Malo 2004 • Solitulafono 1961 • Tulafono faatonutonu o Galuega ale Malo 1979 	<p>Taimua ile faatinoga o galuega tau Fela'uaiga. Muamua sa gafa le matagaluega ma vaega uma tau fela'uaiga faapea tulafono faatonutonu ae ua suia ina ua pasia le tulafono mo fela'uaiga ia Mati 2007.</p>
<i>Vaega o vaalele sivili</i>		<p>E gafa ma galuega oloo I lalo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galuega faatino ile ea • Tausiga o vaalele faapea le saogalemu • Faalapopotoga e tausia vaalele • Tulaga faavaomalo o auaunaga tau vaalele sivili ma malae vaalele • Malu puipua o vaalele ma malaevaalele • Auaunaga ile faatonutonuina o malaga a vaalele • Fesootaiga • Faalapopotoga e faia auaunaga • Laiseneina o tagata e galulue I vaalele • Maliega tau auaunaga o vaalele • Laiseneina o auaunaga • Resitara o ituaiga vaalele • Faamatuina atu o tusi taualoa mo auaunaga • Faamaoniga o pailate mai fafo, o inisia faapea laisene mo auaunaga ile faatonutonuina o Malaga a vaalele.

	Faavae faaletulafono	Matafaioi
		<ul style="list-style-type: none"> • Faatonutonu le taunuu o vaalele e afea malae valele o Samoa
<i>Auaunaga ile sami</i>	<p>Tulafono o Vaa 1998</p> <p>O isi tulafono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Puipuiga ole gataifale mai otaota 2008 • Tulafono faatonutonu mo le malu puipuia o felauaiga ile sami 2004 • Resitaraina o Vaa 2001 • Tulafono faatonutonu mo Tusipasi o aoaoga mo feoaiga i vaa 1998 • Tulafono faatonutonu mo le pulega ole saogalemu faavaomalo 1998 • Tulafono faatonutonu mo vaa laiti 1998 	<p>O galuega e gafa ma lea vaega e aofia ai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resitaraina o vaa • Asiasia o vaa ma le laiseneina • O aoaoga mo auvaa ma tusipasi taualoa • Faamaoniga ole saogalemu o vaa • Konekarate a seila • Iloiloga ole tulaga malu puipuia o uafu ma taulaga o uafu faapea ai ma vaa • Suesuega o taulaga o vaa ma vaa poo lelei atoatoa • loega o faavaa mo aoaoga ile Aoga mo Seila • Iloiloga auiliili ole Aoga mo Seila • Faatinoga ole lauliliuina o tulaga o iai le atunuu, o lona gataifale faapea le taulaga o vaa. • Fautuaga ile faatinoga o maliega faavaomalo tau felauaiga ile sami ma tulafono • Mataitu le mulimulitaia o maliega faavaomalo ma tulafono ale atunuu
<i>Fela'uaiga ile Laueleele</i>		<p>Ole vaaiga o le saogalemu o atiinae uma tau felauaiga ile laueleele mo tagata uma e faaogaina auala. Ia mautinoa foi le mafai e le vaega o auala ma felauaiga ile laueleele ona tali atu i manaoga ole atiinae ole tamaoiga ma talafeagai ma le siosiomaga.</p>
<i>Vaega o Fuafuaga ma Faiga Faavae</i>		<p>Na faatuina lenei vaega ile 2012 ma oi latou e gafa ma le faiga o fuafuaga autasi faapea le faatinoina oni suesuega ma le faamaopoopoina uma o faamatakaga ma faamaumauga e moomia.</p>

Pulega	Faavae faaletulafono	Matafaioi
Fela'uaiga ile laueleele		
Vaega uma	Tulafono o faalapotopotoga ale malo 2001 Felauaiga ile Laueleele 2009 ⁸	Ao lei faatuina le Faalapotopotoga mo Fela'uaiga ile laueleele, o matafaioi nei sa tauaveina ele Matagaluega o Galuega ao lea au tuu ile Faalapotopotoga: <ul style="list-style-type: none"> • Asiasia o taavale afi • Faasaina o taavale ua le toe tatau ona faaogaina • Ole vaaia lelei o resitara • Ole faatinoga o polokalame mo le saogalemu o auala • Faatino ni suesuega poo ni sailiiliga • Faamalosia tulafono tau auala
Pulega o Malae Vaalele		
Vaega uma	Tulafono Pulega o malae Vaalele 1984 Tulafono o Faalapotopotoga ale Malo 2001 Isi tulafono: <ul style="list-style-type: none"> • Matagaluega o Felauaiga 1978 • Vaalele sivili 1998 • Tulafono vaalele sivili 1998 • Tulafono faatonutonu mo le fuafuaina o pasese o vaalele 1999 • Tulafono o Tiute 1975 ma le Tulafono o Tiute 1977 • Tulafono o Ava Malosi 1971 • Tulafono o Lafoga o oloa ma auaunaga 1992/93 • Tulafono ole Auala I Faleolo 1969 • Solitulafono 1961 • Pulega o Tupe ale malo 2001 	O galuega ale Pulega o Malae Vaalele e auga ile saogalemu o malae vaalele ma auaunaga faatasi ai ma le usitaia o faiga faavaomalo. <ul style="list-style-type: none"> • Auaunaga e faatonu ai malaga a vaalele ma malaevaalele • Auaunaga mo le malu puipuia o malae vaalele • Galuega tetele ma auaunaga faafaufautua • Auaunaga lautele • Sue tusi ma suesuega • Auaunaga faatinei mu

⁸ Na faatuina le Faalapotopotoga o Felauaiga ile Laueleele ia Tesema 2008 ina ua pasia le Tulafono o Felauaiga ile Laueleele ile 2007.

Pulega	Faavae faaletulafono	Matafaioi
Pulega o Uafu ma Taulaga		
Vaega uma	Tulafono mo le Pulega Uafu ma taulaga 1998 Tulafono o Kamupani 2006 Isi tulafono: <ul style="list-style-type: none"> • Pulega o Tupe ale malo 2001 • Tulafono Faalapotopotoga ale malo 2001 	Matafaioi: <ul style="list-style-type: none"> • Faatuina, pulega ma le tausia o taulaga o vaa • Faamaopopoina uma o galuega i totonu o taulaga o vaa • Faatonutonu ma vaaia lelei mea faigaluega e faatonutonu ai malaga a vaa
Kamupani Vaa a Samoa		
Vaega uma	Kamupani 1955 Tulafono a Samoa 1935 Tulafono o Kamupani 2001 (suia 2006) Isi tulafono: <ul style="list-style-type: none"> • Pulega o Tupe ale malo 2001 • Tulafono Faalapotopotoga ale malo 2001 	Auaunaga ale kamupani : <ul style="list-style-type: none"> • Malaga a vaa ile va o Upolu ma Savaii • Malaga a vaa ile va o Samoa ma Amerika Samoa • Malaga togipau i Tutuila ma Manua, Toelau, ma le atu Kuki • Lauina o uta ae totogi

Pepa faapoopo 5: Tala ole Tupe ma Fela'uaiga

Sini	2009-10 (Tupe faaalu)	2010-11 (Tupe faaalu)	2011-12 (Tupe faaalu)	2012-13 (Tala faatatau)	2013-14 (Tala faatatau)	2014-15 (Fuafuaina)	2015-16 (Fuafuaina)	Aofaiga
Matagaluega o Galuega Felauaiga ma Atiinae tetele								
Nu. o tagata faigaluega	54	53	57	59				59
Totogi aufaigaluega	1,658,119	2,080,613	2,166,775	1,899,768	1,941,666	1,797,181	1,703,360	13,247,482
Tupe e faatino ai galuega	2,143,119	2,191,838	2,298,365	1,792,013	541,782	541,782	541,782	10,050,681
Aofaiga	60,585,177	61,395,188	64,177,499	60,555,081	86,662,896	44,901,205	44,804,204	423,081,250
Felauaiga ile laueleele								
Nu. o tagata faigaluega	70	83	94	94				94
Totogi aufaigaluega	1,790,961	2,258,065	2,335,253	2,124,417				8,508,696
Tupe e faatino ai galuega	9,194,152	29,333,255	27,075,531	30,628,824				116,231,762
Aofai tupe mai le malo	40,747,680	32,250,301	29,410,784	32,753,241	36,000,000	37,000,000		208,162,006
Aofai isi alaga tupe	6,505,589	9,173,757	9,173,757	9,173,757	11,000,000	11,000,000		56,026,860
Aofai tupe maua	47,253,269	41,424,058	41,424,058	41,424,058				171,525,443

Sini	2009-10 (Tupe faaalu)	2010-11 (Tupe faaalu)	2011-12 (Tupe faaalu)	2012-13 (Tala faatatau)	2013-14 (Tala faatatau)	2014-15 (Fuafuaina)	2015-16 (Fuafuaina)	Aofaiga
Pulega Malae vaalele								
Nu. o tagata faigaluega				239				239
Totogi aufaigaluega	3,568,696	3,747,131	3,934,488	4,209,902				15,460,217
Tupe e faatino ai galuega	1,166,151	2,323,979	7,891,076	7,949,968				19,331,174
Aofaiga	9,711,234	9,517,699	9,484,582	9,484,582				38,198,097
Pulega Uafu ma Taulaga								
Nu. o tagata faigaluega			167	167				167
Totogi aufaigaluega	3,325,418	3,735,511	3,770,000	3,770,000	3,920,000	3,998,400	4,078,368	26,597,697
Tupe e faatino ai galuega	10,739,118	11,306,432	9,902,200	9,902,200	5,232,419	5,233,406	5,458,497	57,774,272
Aofaiga	14,270,089	14,306,582	11,494,787	11,494,787	9,737,531	10,127,033	10,532,114	81,962,923
Kamupani Vaa a Samoa								
Nu. o tagata faigaluega				157				157
Totogi aufaigaluega		2,005,194	1,748,256	2,731,714	1,458,964	1,531,912		9,476,040
Tupe e faatino ai galuega		2,093,827	3,094,500	4,078,314	4,669,602	4,903,082		18,839,325

Sini	2009-10 (Tupe faaalu)	2010-11 (Tupe faaalu)	2011-12 (Tupe faaalu)	2012-13 (Tala faatatau)	2013-14 (Tala faatatau)	2014-15 (Fuafuaina)	2015-16 (Fuafuaina)	Aofaiga
Aofaiga		22,628,321	19,458,800	26,127,200	29,708,144	31,193,551		129,116,016

Pepa faaopoopo 6: Tau o polokalame faatino a le vaega o Fela'uaiga

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
Sini 1. Faaleleia le faava'a o galuega mo Vaega o Fela'uaiga											
1.1 la mautu faiga faavae, tulafono ma itutino uma o faalapotopotoga e faatino ina galuega.	1.1.1 la saga faaleleia faiga o pulega e tusa ai ma tulafono faatonutonu faapea ni faiga ua faamaonia le tulaga lelei.	1.1.1.1 la iloilo lelei tulafono a faalapotopotoga uma ole Vaega o Fela'uaiga ina ia faigofie ona faavasega matafaioi e faatino ina auaunaga ma matafaioi faatonutonu.	1. Galulue faatasi le Ofisa ole Loia Sili ma le Matagaluega o Galuega Fela'uaiga ma Atinae Eseese ma vaega uma o Fela'uaiga	MWTI/LT A/ SAA/SPA/ AG/MOF	2014-2019	50	50	50	50	50	250
	1.2.1 la maopoopo le galulue faatasi o e uma e galulue I felauaiga faapea ma a latou paaga	1.2.1.1 la aloaia le faatuina ole Komiti Faafoe o Fela'uaiga na te taitaia le faatinoga o lenei Taiala	1.2.1.2 Faatuina le vaega faapitoa I lalo ole Matagaluega o Galuega	2. la faatuina le vaega faapitoa na te faamaopoopoina uma galuega ma atinae mo Felauaiga.	MWTI/SLC / MNRE/LT A	2014	100	100	100	100	100

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
		Fela'uaiga maAtinae Eseeese na te faamaopoopoina le faatinoga ole Taiala.									
		1.2.1.3 Sauni ma faatino faavaa mo le mataituina ole faatinoga ole Taiala faapea le faavaa mo le faatupega ile isi 5 tausaga.									
	1.3.1 la saga unaia le atiae o tomiai ma agavaa mo pulega lelei	1.3.1.1 la saunia se polokalame mo agavaa ma tomiai e moomia ele vaega atoa o Fela'uaiga ma auala e mafai ona faatino ai.	3. la tofu sao vaega eseese o Fela'uaiga ile fuafuaga faataatia mo le faaleleia o tomiai ma agavaa.	MWTI/ LTA/ SAA/ SPA/ SSC	2014	20	20	20	20	20	100
Sini lona 2. la saga faaleleia auala ina ia gafatia aafiaga mai le fesuaiga ole tau						170	170	170	170	170	750
2.1 la											

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
fausia ma tausia auala uma e tusa ai o ala fua ua pasia e inisinia											
2.2 la siitia le tulaga saogalemu o auala	2.1.2 la mautu se vaega tupe mo le tausia o auala	2.1.1.2 la faatulaga se vaegatupe pe a ma le \$35miliona l tausaga taitasi mo le tausia o auala.	2. Fuafuaina, fausia ma le vaaiga ole atinae mo le toe faaleleia ole auala ile malae o vaalele	LTA	2014-2015	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
			3. Tala faatatau ole tupe mo le tausiga o auala.	LTA	2014-2018	10,400	10,400	10,400	10,400	10,400	52,000
	2.1.3 la faaatoatoa tomai ma agavaa ole Faalapotopotoga mo Felauaiga ile Laueleele e fuafua lelei auala ma tausia ina ia tumau le lelei.	2.1.2.1 la atoatoa le agavaa ma tomai ole Pulega o o Fela'uaiga ile Laueleele e vaaia lelei ai konekarate fai auala ma tausisia ala fua mo ia galuega faapea le tausiga o auala.	4. Faaleleia auala laupapa mo le atunuu	LTA	2014-2019	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga	
	2.1.4 la vaavaai ini auala e mafai ai ona faatino le fausaga o auala e ausia ai le gafatia o aafiaga ona o fesuisuiaiga ole tau	2.1.3.1 Faamalosia le tulaga mafai ele Pulega o Fela'uaiga ile Laualeelele ona vaaia konekarate	5. la iai se polokalame o auala mo Savaii e gafatia aafiaga o fesuaiga ole tau	LTA	2016-2017		500	2,000	500		3,000	
			6. la iai se polokalame o auala mo Upolu e gafatia aafiaga o fesuaiga ole tau	LTA	2014-2016		500	4,000	500		5,000	
		2.1.4.2 la tuuina ile vaega o pisinisi le faatinoga o le saunia o fuafuaga, vaaiga ole fausaga o auala faapea le faiga o auala.	7. la faatinoina ele Pulega mo Fela'uaiga ile Laualeelele o faaiuga tau faiga faavae.	LTA	2014-2016	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
				LTA	2014-2017	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
		2.1.3.1 la iai se sailiiliga pe faapefea ona fausia auala ina ia gafatia fesuisuiaiga ole tau ae pe ole a foi se vaega tupe e mafai ona faatino ai ia tulaga	8. ERAP & CRWCR – faataunuuna le iloiloga	LTA	2014-2019	100	100	100	100	100	100	500
	2.1.4 Vaavaai i tulaga uma e fausia ai auala ina ia gafataulimaina fesuaiga ole tau	2.1.4.1 la resitaraina uma auala	9. CRWCR – mai Atone ile malae vaalele	LTA	Tausaga 1 - 5	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
		2.1.3.2 la fuaina ma resitara uma	10. la saunia se vaega tupe mo	LTA	2014-2016	9,200	9,200					18,400

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
	2.2.1 la iloiloina le lelei ole faiga o auala ele vaega maoti mo pisinisi ma faaleleia ni tulaga o faaletonu	auala ile resitara o aseta ale Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele. 2.2.2.1 la saunia ele Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele ose lipoti ile tulaga o iai le faatinoga ole fausia o auala ele vaega maoti o pisinisi.	taui ole aveina o fanua mo auala 11. la iai se lipoti ale Pulega o Fela'uaiga ile Laueleele ile faatinoga o konekarate ale au fai auala.	LTA	2014-2016		9,200	9,200			18,400
	2.2.2 la tuu vaega le fausia ole auala ile malae o vaalele.	2.2.2.1 la faaaauaina le faalauteleina ole auala mai Vailoa I Vaitele I magaala e fa.	12. Fuafuaga, fausaga ma le vaaiga ole galuega I Vaitele mai Vailoa ile auala o Atone I Vaitele.	LTA	2014-2018		60				60
		2.2.2.2 la fausia le auala ile malae vaalele ina ia gafatia fesuisuiaiga ole tau.	13. Fuafuaga, Fausaga ma le vaaiga ole galuega mai Atone i Faleolo	LTA	2014-2018		5,750	5,750	5,750	5,750	23,000
		2.2.2.3 Faaleleia alalaupapa i Vaisigano ma Leone mo taavale e ave ai uta tetele.	14. Fuafuaga fausaga ma le vaaiga o galuega o alalaupapa i Vaisigano & Leone	LTA	2014-2016		3,000	6,000	3,000		12,000

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
				LTA	2016-2018		1,000	4,000	1,000		6,000
2.3 la iai se faiga o auala e mafai ona tali l manaoga o tagata uma e faaaogaina auala	2.3.1 la iai ni avanoa l auala o loo fausia nei ma fuafuaina mo le lumanai ina ia aoga mo e ele feoai ini taavale afi e pei o e tietie uila pe savavali foi.	2.2.2.4 Iloilo le ono mafai ona fausia se alalaupapa l Lotosamasoni ina ia fesoasoani ai ile faagasologa o feoaiga o taavale mai Matautu ile uafu agai i Vaitele	15. Faatino se sailiiliga ile ono mafai ona fausia ose auala laupapa l Lotosamasoni.	LTA	2014		150				150
		2.3.1.1 Faaiuga ma se faiga faavae e faatinoina ele Pulegao Fela'uaiga ile Laueleele.		LTA	2014-2019	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000
2.4 la lelei ona vaai le gasologa o taavale i auala	2.4.1 la faaitiitia le poloka ma le tumu vale o auala	2.3.1.1 la suesueina ni auala e aoga mo le faaaogaina o auala e tagata ele feoai ini taavale afi ma faatino ia tulaga talafeagai.	16. Faatinoina le suesuega mo l latou ele feoai ini taavale afi.	LTA	2014		20				20
		2.3.2.1 la faaofi l polokalame o auala ni auala e faafaigofie ai le feoai a e savavali faapea tagata e	17. Polokalame mo le saogalemu o auala ma le fausiaina o auala savali	LTA	2014		20				

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
		iai manaoga faapitoa.									
		2.4.1.1 Ia faamalosia le faaaogaina o fale faatali pasi mo pasese ma ia iai foi sea faiga mo taavale lau pasese.	18. Ia iai se fesoasoani I leoleo auala mo le faamalosia o ia tulaga.	LTA	2013-2018	300	300	300	300	300	1,500
	2.4.2 Faaleleia tulaga tau le saogalemu	2.4.1.2 Ia iai se faiga faavae e faatapulaa ai le faatupulaia ole numera o taavale	19. Ia iai se fesoasoani e faia ai se faiga faavae mo le faatapulaia ole numera o taavale mo le saogalemu	LTA	2013-2018	100	100	100	100	100	500
		2.4.1.3 Ia saunia ma faamalosia se faiga mo nofoaga e tutu ai taavale I auala ile taulaga i Apia	20. Ia iai se faiga faavae mo lea tulaga ae maise mo le taulaga	LTA	2013	15	15	15	15	15	75
						102,115	122,315	123,865	103,665	98,665	550,625
Sini lona tolu: <i>la</i>		2.4.2.2 Toe iloiloina le faiga o laisene ma le resitaraina o	22. Mautu faamaumauga ma faamatalaga tau taavale.	SPA	2016-2018				320		320

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
<i>faalelei le saogalem u, mautu ma siitia le tulaga lelei o faiga faatauva mo auunaga tau felauaiga ile sami</i> 3.1 la siitia le tulaga saogalemu , malu puipuia ma le usitaia o ala fua faavaomal o e l Itou uma e faatioina auunaga tau felauaiga l le sami		taavale.									
	3.1.1 Faaleleia atili le tulaga mo le saogalemu ina ia mulimulitaa ala fua ale Faalapotopotoga faavaomalo mo auunaga ile sami.			SPA/ MOF	2013-2018	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000
		3.1.1.1 la iai se iloiloga ole tulaga saogalemu o taulaga o vaa uma o Samoa atoa ai ma le faatinoga o ala fua faavaoalo	12. Suesuega ole tulaga ole saogalemu o taulaga o vaa	SPA	2014		400				400
		3.1.2.1. lia faatinoina ina ia mae'a le Fuafuaga faapisinisi atoa ai ma le toe fetuunaiga o le afaigaluega ale Pulega o Uafu ma Taulaga o Vaa a Samoa	1. Pasia ele Kapeneta le toe fetuunaiga o tulaga tau tupe ale Pulega	SPA	2014		150				150
		3.1.2 la faamalosia le ausia o tulaga lelei ole pulega ole Pulega o Uafu ma taulaga o Vaa	3.1.2.2 Faailoa ile Pulega o Uafu ma Taulaga o faiga pulega aupito sili ona lelei	2. Pasia ele Komiti Faatonu o auala e toe fetu'unai ai ma toe iai ni fesuaiga ile faagaoioiga ole Pulega mo Uafu ma Taulaga	SPA	2014		150			

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
		3.1.2.3 la toe iai ni fesuiaiga l faiga faapaaga oloo faatino ai e le vaega maoti o pisinisi auaunaga tau taulaga.	3. Pasia ele Komiti Faatonu o auala e toe fetuunai ai ma toe iai ni fesuiaiga ile faagaoioiga ole Pulega mo Uafu ma Taulaga	SPA	2015			400			400
3.2 la faaleleia le faatinoga o galuega faapea le tulaga tau tupe mo le Pulega o Uafu ma Taulaga o Vaa		3.1.2.4 la saunia se fuafuaga mo le faamaopoopoina ma le faamaumauina o aseta uma ale Pulega	4. Faatino le fuafuaga faapisinisi	SPA	2014		150				
		3.2.1.2 la iai se suesuega ile ono fausia ose uafu fou i Vaiusu	5. Pasia ele Komiti Faatonu o auala e toe fetuunai ai ma toe iai ni feuiaiga ile faagaoioiga ole Pulega mo Uafu ma Taulaga o Vaa.	SPA	2016		400				400
		3.1.2.5 Saunia se Faiga Faavae Aoao mo atinae tetele e moomia mo talaga o vaa.	6. Pasia ele Komiti Faatonu o auala e toe fetuunai ai ma toe iai ni fesuiaiga ile faagaoioiga ole	SPA	2014		400	1,667	1,667	1,667	5,400

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
			Pulega mo Uafu ma Taulaga								
	3.2.1 la lagolagoina le faiga oloo faatino ai auunaga mai Apia I motu tuaoi e pei o Toelau ma Amerika Samoa	3.2.1.1 la faia se saililiga pe o a le tulaga o iai le manaomia e atunotu tau lalata mai o auunaga tau felauaiga ile sai mai Apia.	7. Pasia ele Komiti Faatonu o auala e toe fetuunai ai ma toe iai ni fesuaiga ile faagaoioiga ole Pulega mo Uafu ma Taulaga.	SSC	2014 - 2019	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000
	3.2.3 la iai se iloilogale ole mafai ona tuufaatasi o kamupani vaa a Samoa	3.2.1.2 ia faia se iloilogale ile faatuina ose isi taulaga o Vaa I Vaiusu ise taimi oi luma	8. Pasia ele Kapeneta lea atinae mo se taimi oi luma	MOF/ SSS/ PFL/ SSC/ MWTI/ AG	2014			240			240
		3.2.1.3 la iai se sailiiliga ile faafitauli o galu maualuluga ile uafu I Apia.	9. Faatino le sailiiliga ma faatino ni fautuaga			3,000	4,650	5,307	4,987	4,667	22,460
Sini lona fa: Siitia le tulaga mafai, saogalemu ma ile malu puipua o	3.2.3 la iai se sutesuega ile mafai ona tuufaatasia o kamupani vaa uma a Samoa ise kamupani se tasi 4.1.1. la saga faamautuina le	3.2.3.1 Faatino le sutesuega ina ia mafai ai ona faia se faaiuga talafeagai ale kapeneta e tusa ai ma ana fuafuaga.	11. la iai se sailiiliga ile tuufaatasia uma o kamupani vaa a Samoa	SAA	2014		5,000	18,000	18,000	18,000	59,000
		4.1.1.1 la iai se iloilogale e faia e		SAA	2014-2017		5,000	5,000	5,000	5,000	20,000

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
auaunaga tau felauaiga ile 'ea. 4.1 Ia faateleina atiinae tetele mo le malae vaalele ma ia atoatoa tulaga uma ole saogalemu ma le malu puipuia o ia auaunaga.	ausia o ala fua faavaomalo mo malae vaalele	tagata mai pulega o male o vaalele a nisi atunuu e mataitu ai le faatinoga ole Taiala Aoao mo le Pulega o Malae Vaalele 2010-2030		SAA	2015-2017		2,000	2,000			4,000
			1. Faamaonia ele Komiti Faatonu ole Taiala Aoao ma amata faatino.	SAA	2014		320				320
4.2 Faaleleia tulaga o felauaiga ile ea I totonu ole atunuu ma ia ausia ala fua mo le saogalemu		4.1.1.2 Faaleleia uma tulaga ole malae vaalele ina ia ausia ala fua faavaomalo mo le saogalemu ma le malu puipuia	2. Faaleleia ma toe faataina le malae vaalele ma faaleleia masini e faatonutonu ai vaalele.	SAA/ MWTI	2014		200				200
		4.2.1.2 Toe lloilo le pulega o malae vaalele u,a ole atunuu	3. Toe faaleleia fale mo pasese faatasi ai ni ala laupapa se tolu	Cabinet/S AA/ Polynesian Airlines	2013		300	300	300	300	1200

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
			mo le ulufale ma le ulufafo o pasese mai vaalele								
			4. Fausia le malae vaalele I Aleipata			-	12,820	25,000	23,000	23,000	84,720
Sini Iona 5: la ausia ele Vaega o Felauaiga se atiinae e gafa taulimaina e lona siosiomag a. malosiaga ma aoga mo le soifuaga o tagata		4.2.1.2 Toe iloilo poo ai e ona malae vaalele ae maise ole pulega o malae vaalele faalotoifale	6. Pasia ele Kapeneta le fautuaga mai le iloiloga ina ia see le pulega ole malae vaalelei Fagalii ile Pulega o Malae Vaalele.	MWTI/LTA/SAA/SPA	2014-2019	50	50	50	50	50	250
				LTA	2014	50	50	50	50	50	250
				LTA	2014-2019	50	50	50	50	50	250
5.1: Ausia ose Vaega o Felauaiga ua talafeagai ma lona siosiomag a,	5.1.1 Ua aofia uma I fuafuaga fai ale Vaega o Felauaiga o itu taua uma e moomia mo se atiinae e gafataulimaina	5.1.1.1 Faaofi I Fuafuaga, fausaga ma le vaaiga o atiinae tetele ma auunaga tau felauaiga o itu uma e tali atu ai I aafiaga ona o fesuaiga ole tau.	1. Faatino matafaioi faaletulafono a vaega eseese o Felauaiga	LTA	2014-2019	50	50	50	50	50	250

Sini ma taunuuga	Auala e faatino ai	Tau galuega faatino (\$'000)	Atinae o iai ma atinae fou	Faalapoto potoga	Piriota	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	Aofaiga
gafataulim aina malosiaga oolo faaaogaina ma oloo tali l manaoga o tagata nuu mo se soifuaga manuia											
Aofaiga						150	150	150	150	150	750
Aofaiga atoa						105,435	140,105	154,492	131,972	126,652	659,305

Pepa faaopoopo 7: Auiliiliga o faamatalaga mo se faamaninoga

E tatau ona malamalama tagata uma i uiga o upu olo'o faaaogaina ile Manulauti ina ia mafai ai ele au fai tofa ona soalaupuleina auala e mafai ai ona ausia faamoemoega. O nisi nei o faamaninoga ole faaupuga ole Manulauti:

“Gafataulimaina” – E tele nisi o itu e faauigaina iai leni faaupuga:

- Ose atinae gafataulimaina e mautinoa le tali i manaoga o auga tupulaga ile taimi nei ma tupulaga fai mai.;
- Ose atina'e gafataulimaina e faaauau pea le ausia o lea tulaga e aunoa ma ni aafiaga le lelei ole siosiomaga ma punaoa faalenatura;
- Ole sini o fela'uaiga gafataulimaina ole faamautinoa lea ole tagai i aafiaga ole siosiomaga, aafiaga ole atina'e ole tamaoaiga faapea le soifuaga lautele ma ia tagai i vaega uma ia e tolu pe a faia ni faaiuga tau fela'uaiga;
- Ole tulaga gafataulimaina e le ose iloiloga lea o mea e ono avea ma luitau ae e tatau ona iloilo faiga olo'o faatino ai ma vaavaai iai pe mata ole a le taunuuga ole faatino faatasi o nei faiga. O lo'o iloilo ai pe mafai ona faatino faatasi ni auala e maua ai se siosiomaga gafataulimaina ae taunuu foi ile atina'eina ole tamaoaiga ma le maua ai o ni soifuaga manuia. O le amataitu ai foi po'o a faiga e mautinoa ai le paleni lelei o nei faiga ina ia aua nei aafia le tasi ile isi ise tulaga e afaina ai;
- Ole tulaga gafataulimaina ole mafai lea ona faaauau mo se taimi umi. Afai e le mafai ona faaauauina o lona uiga e le gafataulimaina.

“faaoga tatau” – E utiuti punaoa tau tupe a Samoa. Ose tasi itu ole Manulauti ole faaaogaina lea o punaoa ile mea e gata ai le mafai. Afai e filifilia se faiga e aupito i maulalo lona tau mai ise tuu faatasiga o faiga uma e mafai ona faaaogaina. O lona uiga ole a sili atu ona lelei le faatinoga o sea faiga aua ole a le maumau punaoa oloo faaaogaina. Ia le gata ile faia o ni filifiliga e faavae i ni tulaga vaai ae e mafai foi ona tagai i faiga faavae pe o a tulaga e faatele ai le manao ae poo a foi tulaga e tali atu ai i ia manaoga. Afai o tulaga e faatupu ai le manao, e tatau loa ona vaai i ni faiga e faatonutonu ai tau e pei o ni lafoga ae a faapea ole tulaga e tali atu ai i manaoga, o lona uiga ia vaavaai i ni faiga faavae e faatino ai ni polokalame e tausia ma faagaioi lelei ai aseta poo punaoa ina ia umi ona faaoga.

“saogalemu ma tausisi ile siosiomaga” – O auala uma ua fautuaina mo le faatinoga o galuega tau fela'uaiga e tatau ona faatauaina le ola ole tagata ma ia iai le puipuiga mai i manuaga poo aafiaga ole soifua maloloina. E tatau foi ona faatauaina le siosiomaga ina ia tuu itiitia avanoa e ono faaleagaina ai le siosiomaga i ni galuega faatino.

“sootaga o fela'uaiga” – E tatau ona fesootai uma vaega eseese o Fela'uaiga ina ia mafai ona femalagaa'i tagata ma fela'uai a latou uta i ni auala e aupito taugofie ma saogalemu. O lona uiga e tatau ona fausia ni atina'e tetele e tau lalata i nofoaga e aupito i toatele ai tagata ina ia le mamao feoaiga ma faaititia ai femalagaiga, faapea suauu ma penisini e faaaogaina ona olē taugata tele foi lea o nei auaunaga. E tatau foi ona vaai ise faiga talafeagai e faafaigofie ai ona teuina ma toe tufaina oloa ma uta.

“e lagolagoina le atina'e ole tamaoaiga faapea soifuaga manuia” – E tatau lava ona iai se sao o auaunaga tau i fela'uaiga ile siitia ole tulaga lelei ole soifuaga o tagata. Ole faamoemoe ole Malo ina ia

lagolagoina malosi le Vaega o faatoaga, faapea le atina'e o tagata tafafao maimoa mai i fafo e ala ile unaia o faatoaga; ma e faalagolago uma le ausia o nei taunuuga ile lelei o auaunaga tau felauaiga.

Pepa faaopoopo 8: Faavaa e mataitu ai le faagasologa o galuega faatino ina ia ausia ai sini ma taunuuga

	Ala fua ma Matatia e ausia	Fua faavae 2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Faamaoniga	Oni tulaga e ono faaletonu	O ai e mataituina
	Pulega o Fela'uaiga									
1.1.1	Ia aloaia le faatuina ose Vaega faapitoa ile Matagauega o Galuega e faamaopoopoina le faatinoga ole Taiala faapea le Komiti Faafae.	2014	60%	70%	80%	90%	100%		Ia iai se maliega autasi I galuega ma matafaioi a vaega eseese	MWTI
	Fela'uaiga ile lauelele:									
2.1.1	Faaititia le lamatia o auala (Malo ma galue) mai le 5% kilomita e ono lamatia i suiga o le tau ⁹	1150	1092	1037	985	936	889		O auala lelei ole a uunaia le ola ole tamaoaiga	LTA
2.2.1	Faaleleia atili le auala ile malae o vaalele ¹⁰								Ia lava tupe e faatino ai leni atiinae	LTA
2.2.2	Faatino auala 'alo pe a le mafai ona faaoga le auala ile malae vaalele (WCR)								Ia filifilia poof ea e alu ai le auala 'alo ma faatino le fausaga	LTA
2.2.3	Faatino uma auala ole taunuuga o Apia ¹¹									LTA
2.3.1	Ia faaleleia auala savali								Ia iai ni auala	LTA

⁹ Amata ile 2014/15 ma luma atu

¹⁰ Fuafua alalau papa Leone 2014/15, maea le fausaga 2015/16, Fuafuaga mo le auala I Faleolo 2014/15, amata faatinoga 2015/16, faamae'a 2017/18.

¹¹ Iloiloga 2015/16 Fuafuaga 2016/17

	Ala fua ma Matatia e ausia	Fua faavae 2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Faamaoniga	Oni tulaga e ono faaletonu	O ai e mataituina
	¹²								saogalemu mo e savavali ma tietie uila	
2.4.1	la lelei ona vaaia taavale ma feoaiga i totonu o le taulaga ¹³								Faaitiitia le poloka o auala ona ole tele o taavale ma ia lava nofoaga e tutu ai taavale	LTA
	Fela'uaiga ile sami									
3.1.1	la tausisia e taulaga o vaa ala fua faavaomalo	since 2004	70%	75%	80%	85%	90%		Lipoti faaletausaga mo le iloiloina o ala fua ele Matagaluega o Galuega ma le Pulega	SPA
3.2.1	la ausia ele Pulega o uafu ma taulaga ni tulaga tau tupe silisili ona lelei	since 1999	0%	2%	3%	5%	7%		E mafai ona avea le Pulega o uafu ma se atinae lelei	SPA
3.3.1	la lelei ma matagofie le nofoaga ma vaega uma o le Pulega o Uafu ma Taulaga	since 1999	100%	100%	100%	100%	100%		SPA facilities meet excellent standards.	
3.4.1	la fausia le Uafu faa-va-o Malo i Vaiusu i totonu ole piriota faatulagaina	Faamaumaga mai le 1975	Maea le ata faataitai 100%	Amata ona fausia le uafu 10%	Fausia le uafu 30%	Fausia le uafu 70%	Fausia le uafu 100%		Vaiusu International Port to be constructed and met timeframe.	
	Felau'aiga ile 'Ea									
4.1.1	la mulimulitaia ele malae vaalele I Faleolo o ala fua faavaomalo	Talu mai le 984	97%	97%	97%	97%	97%			SAA
4.2.1	la faia se malae vaalele i Satitooa Aleipata	2014	0%	0%	1%	2%	3%			

¹² 2014/15 Fuafuaga o auala faatasi ai male fausia o kilomita e 5 km ile tausaga mai le 2015/16 ma luma atu

¹³ Iloiloga ile 2015/16 ma Fuafuaga 2017/18.

	Ala fua ma Matatia e ausia	Fua faavae 2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Faamaoniga	Oni tulaga e ono faaletonu	O ai e mataituina
4.3.1	la ausia e malae vaalele faalotoifale o ala fua faatonuina mo le faaleleia o nofoaga mo pasese	talua mai le 1984	80%	85%	90%	95%	100%			SAA
	Siosiomaga, Malosiaga ma le soifua manuia o tagata									
5.1.1	Lipoti faaletausaga i kasa oona mai taavale afi			x	x	x	x		E mafai ona mataituina le tulaga tau kasa oona e sau mai afi o taavale.	MWTI
5.1.2	Faaititia faaaogaina o suauu ile 2% ile tausaga	67.9 ¹⁴	2%	2%	2%	2%	2%			
5.1.3	Faaaoga iloiloga i tausaga taitasi e maitau ai le ausia o taunuuga	2014	Pasia e le Komiti Faafaoe o le ripoti	Tuuina atu ripoti i le Komiti Faafaoe	Tuuina atu ripoti i le Komiti Faafaoe	Tuuina atu ripoti i le Komiti Faafaoe	Tuuina atu ripoti i le Komiti Faafaoe		Tuuina atu le taiala o le vaaia lelei o aseta	

¹⁴ Aofaiga ole suauu e faaaogaina e Felauaiga: source : <http://www.reegle.info/policy-and-regulatory-overviews/WS>